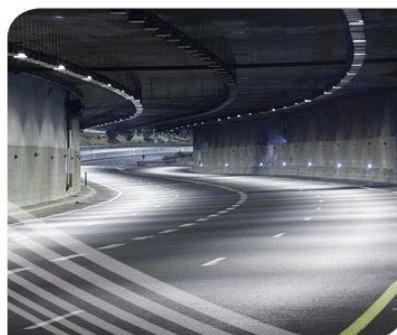




Republika Srbija
Ministarstvo za evropske
integracije

Ovaj projekat je finansiran
od strane
Evropske unije



PROJEKAT BRZE PRUGE BEOGRAD NIŠ DEONICA 3 PARAĆIN - TRUPALE (NIŠ) OKVIRNA POLITIKA RASELJAVANJA

EU PPF
PROJECT PREPARATION FACILITY



Republika Srbija
Ministarstvo za evropske
integracije

Ovaj projekat je finansiran
od strane
Evropske unije



KONTROLNI LIST DOKUMENTACIJE

Naručilac:	Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji (EUD)
Naziv projekta:	Pomoć u pripremi projekata 9 (PPF9)
Zemlja korisnica:	Republika Srbija
Institucija korisnica:	Ministarstvo za evropske integracije (MEI)
Broj ugovora o uslugama:	2020/415-787
Identifikacioni broj:	EUROPEAID/139687/DH/SER/RS

Ovaj projekat realizuje SUEZ Consulting (SAFEGE) u konzorcijumu sa EGIS, EPEM i KPMG.



Br. dokumenta	XXX				
Naziv izveštaja					
Original	Pripremio	Pregledao	Odobrio	Naručilac	Institucija korisnica (MEI)
Naziv:					
Potpis:					
Datum:					
Naziv izveštaja					



Revizija br. 1	Pripremio	Pregledao	Odobrio	Naručilac	Institucija korisnica (MEI)
Naziv:					
Potpis:					
Datum:					

Odricanje od odgovornosti

Ovaj projekat je napravljen kao deo projekta koji finansira Evropska unija. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost konzorcijuma kojim rukovodi SUEZ Consulting (SAFEGE) i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Ključni kontakti

EUD	Anthony Robert	Menadžer programa	Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji Vladimira Popovica 40/V, 11070 Novi Beograd, Republika Srbija Telefon: +381 11 3083200 Anthony.ROBERT@eeas.europa.eu
	Aleksandra Todorović	Predstavnik MEI	Ministarstvo za evropske integracije Nemanjina 34, 11000 Beograd, Republika Srbija atodorovic@mei.gov.rs
MEI	Branko Budimir	Savetnik ministra za evropske integracije	Ministarstvo za evropske integracije Nemanjina 34, 11000 Beograd, Republika Srbija branko.budimir@mei.gov.rs
SUEZ Consulting (SAFEGE)	Željko Tmušić	Direktor projekta	Ul. Beogradska 27, 11000 Beograd, Republika Srbija Telefon: +381 11 32 34 730 zeljko.tmusic@suez.com



Republika Srbija
Ministarstvo za evropske
integracije

Ovaj projekat je finansiran
od strane
Evropske unije



**Kancelarija u
Srbiji**

Dušan Rakić

Menadžer
projekta

Ul. Beogradska 27, 11000 Beograd, Republika
Srbija

Telefon: +381 11 32 34 730

dusan.rakic@suez.com

Darko Jakšić

Vođa tima

Ul. Beogradska 27, 11000 Beograd, Republika
Srbija

Telefon: +381 11 32 34 730

jaksic@zeelandnet.nl

Miodrag Uljarević

Zamenik vođe
tima

Ul. Beogradska 27, 11000 Beograd, Republika
Srbija

Telefon: +381 11 32 34 730

miodrag.uljarevic@suez.com



Sadržaj

1	UVOD	8
1.1	Pregled projekta	8
1.2	Planiranje raseljavanja	9
2	KRATAK OPIS PROJEKTA DEONICE 3	11
3	PRUŽNI POJAS ZA DEONICU 3 I UTICAJI	12
3.1	Pružni pojas Projekta	12
3.2	Očekivani uticaji u različitim fazama Projekta	13
3.2.1	Pre izgradnje	13
3.2.2	Tokom izgradnje	13
3.2.3	Po puštanju u rad	14
3.3	Procena pogođenog zemljišta i imovine	15
3.3.1	Procena površine pogođenog zemljišta	15
3.3.2	Pogođeni objekti	17
3.4	Sažetak mogućih uticaja	19
3.5	Izbegavanje raseljavanja	20
3.6	Povratne informacije zainteresovanih strana	22
4	INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR	23
4.1	Primenjivo zakonodavstvo Republike Srbije	23
4.2	Primjenjivi uslovi EBRD i EIB	24
4.3	Poređenje zakonodavstva RS i zahteva EBRD i EIB	25
5	KLJUČNI PRINCIPI PRIBAVLJANJA ZEMLJIŠTA, KOMPENZACIJE I POMOĆI	36
6	ISPUNJAVANJE USLOVA ZA KOMPENZACIJU I POMOĆ	37
6.1	Kategorije osoba koje ispunjavaju uslove	37
6.2	Ranjive osobe / domaćinstva	38
7	MATRICA PRAVA	39
8	PRINCIPI KOMPENZACIJE I POMOĆI	42
8.1	Gubitak zemljišta, zasada, drveća	42
8.2	Gubitak stambenog prostora i drugih objekata	43
8.3	Ograničenja u korišćenju zemljišta	44



8.4	Nadoknada za pogođene poslovne objekte.....	44
8.5	Mere pomoći.....	45
8.6	Gubitak društvenih objekata, infrastrukture i javnih sadržaja	46
9	ULOGE I ODGOVORNOSTI	46
10	IZRADA RAP-a	49
10.1	Popis i socio-ekonomska anketa.....	49
10.2	Izbegavanje raseljavanja	50
10.3	Saradnja sa vlastima i pogođenim osobama.....	50
10.4	Pripremne aktivnosti.....	50
10.5	Planiranje izrade RAP-a	51
11	OBAVLJIVANJE RPF I ŽALBENI MECHANIZAM	52
11.1	Objavljivanje RPF	52
11.2	Žalbeni mehanizam	52
12	PRAĆENJE, PROCENA I IZVEŠTAVANJE	53
13	TROŠKOVI PRESELJENJA.....	57
ANEKSI.....		58
Aneks 1	Okvirni sadržaj RAP-a	58
Aneks 3	Registar žalbi	62
Aneks 4	Popisni registar	63



SPISAK SKRAĆENICA I AKRONIMA

EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
EIB	Evropska investiciona banka
ESIA	Procena uticaja na životnu sredinu i društvo
ESMP	Plan upravljanja životnom sredinom i društvenim pitanjima
ha	hektar
IFI	Međunarodne finansijske institucije
MCTI	Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Republike Srbije
NES	Nacionalna služba za zapošljavanje
NTS	Netehnički rezime
Q	Kvartalno
PIU	Jedinica za implementaciju projekta
RAP	Plan mera za preseljenje
RPF	Okvir politike preseljenja
RS	Republika Srbija
SEP	Plan angažovanja zainteresovanih strana.
SRI	Infrastruktura železnice Srbije
TA	Tehnička pomoć



1 UVOD

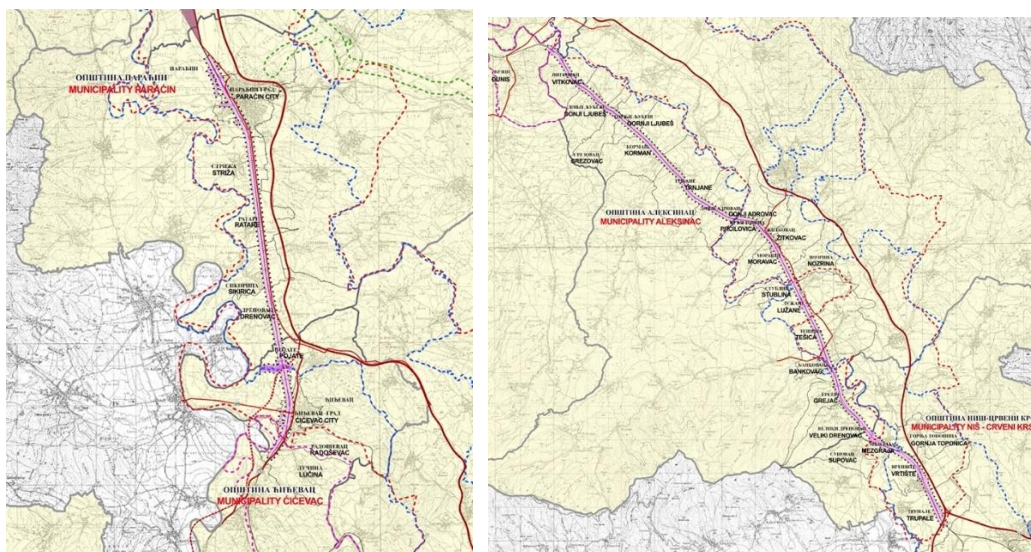
1.1 Pregled projekta

Republika Srbija je u procesu planiranja rekonstrukcije i modernizacije dela železničke mreže Panevropskog koridora H, od glavnog grada Srbije, Beograda, do trećeg po veličini grada u Srbiji, Niša (Projekat). Izrađuju se idejni projekti za tri prioritete deonice, i to:

- Deonica 1: Resnik (Beograd) do Velike Plane,
- Deonica 2: Velika Plana do Paraćina,
- Deonica 3: Paraćin do Trupala (Niš), isključujući deonicu od Stalaća do Đunisa koja se obrađuje kao posebna deonica i koja je u naprednijoj fazi pripreme projekta.

Ovaj dokument se odnosi na deonicu 3 od Paraćina do Stalaća i od Đunisa do Trupala, kao što je prikazano na Slika 1 ispod.

Slika 1: Deonica 3 pruge Beograd Niš: Paraćin do Stalaća / Đunis do Trupala



Projekat je pod neposrednim rukovodstvom Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Republike Srbije (MGSI), a operativno upravljanje sprovodi Akcionarsko društvo za upravljanje javnom železničkom infrastrukturom "Infrastruktura železnice Srbije" (IŽS). Delegacija Evropske unije je obezbedila Tehničku asistenciju (TA) za razvoj projekta, u vidu konsultantske podrške.

Dve međunarodne finansijske institucije (MFI), Evropska banka za rekonstrukciju i razvoj (EBRD) i Evropska investiciona banka (EIB) razmatraju finansiranje rekonstrukcije železničke pruge



Beograd-Niš. Da bi se obezbedilo odobrenje finansiranja od međunarodnih finansijskih institucija, Projekat mora da bude u skladu sa njihovim standardima i zahtevima u oblasti zaštite životne sredine i socijalnih pitanja. U julu 2022. godine pripremljen je niz dokumenata u oblasti zaštite životne sredine i socijalnih pitanja za ceo koridor Beograd-Niš, na osnovu tada dostupnog Idejnog rešenja, i ta dokumenta su javno objavljena na internet prezentaciji IŽS.

Od Idejnog rešenja, planiranje Projekta je napredovalo do faze Idejnog projekta, za svaku od tri gore navedene deonice. Prostorni plan područja posebne namene infrastrukturnog koridora železničke pruge Beograd – Niš, koji obuhvata deonice 2 i 3 pruge (Prostorni plan), takođe je pripremljen na osnovu podataka iz relevantnih delova Idejnog projekta i javno je objavljen u aprilu 2024. godine¹. Timovi za projektovanje i prostorno planiranje su analizirali sve pristigle komentare na Prostorni plan, odgovorili na njih (odgovori su dostupni [ovde](#)²) i vrše neophodna prilagođavanja u idejnom projektu i prostornom planu, u skladu sa odgovorima. Dana 20. novembra 2024. godine, Prostorni plan usvojen je u Narodnoj skupštini Republike Srbije i objavljen u „Službenom glasniku RS“, odluka broj 91/2024 od 21.11.2024. Završetak idejnog projekta očekuje se u četvrtom kvartalu 2025. godine. Dokumenta za Deonicu 3, koja obrađuju pitanja koja se odnose na zaštitu životne sredine i društvo, i prate Idejni projekat, su pripremljena uporedo i dostupna su za komentare (videti odeljak 11.1).

1.2 Planiranje raseljavanja

Implementacija Projekta zahtevaće pribavljanje zemljišta koje će se, u ime IŽS, realizovati putem postupka eksproprijacije u skladu sa važećim zakonodavstvom Republike Srbije. Ovaj proces će dovesti do fizičkog i ekonomskog raseljavanja različitih kategorija pogođenih lica i privrednih subjekata. Da bi se obezbedilo da svi slučajevi fizičkog i ekonomskog raseljavanja izazvanog Projektom budu rešeni u skladu sa važećim zakonodavstvom Republike Srbije i standardima i zahtevima MFI, IŽS je u julu 2022. godine izradio Resettlement Policy Framework (RPF) na nivou koridora.

Referentni standardi MFI za izradu RPF na nivou koridora, kao i svih budućih dokumenata za planiranje preseljenja, su:

- Politika zaštite životne sredine i društvenih pitanja EBRD (april 2019.), posebno Performans zahtev 5 – Eksproprijacija, ograničenja prava korišćenja zemljišta i nevoljno preseljenje³;

¹ Izmene i dopune Prostornog plana područja posebne namene infrastrukturnog koridora železničke pruge Beograd–Niš (mart 2024.).

² u dokumentu: Izveštaj o sprovedenom javnom uvidu od 21.06.2024.

³ Politika zaštite životne sredine i socijalnih pitanja EBRD iz 2019. godine
<https://www.ebrd.com/news/publications/policies/environmental-and-social-policy-esp.html>



- Standardi zaštite životne sredine i društvenih pitanja EIB (februar 2022., posebno Standard br. 6 o nevoljnom preseljenju⁴.

RPF na nivou koridora iz jula 2022. godine poslužio je kao osnova za izradu ciljanog Okvira politike preseljenja za Deonicu 3 od Paraćina do Trupala (u daljem tekstu: ovaj dokument, Deonica 3 RPF). Ovaj RPF za Deonicu 3 izradila je IŽS uz podršku konsultanta, koristeći podatke iz nacrtu idejnog projekta i Prostornog plana, objavljenih u aprilu 2024. godine, kao i brojne komentare dobijene tokom perioda javnog uvida. Revizije Idejnog projekta, koje su proistekle iz prihvaćenih komentara, takođe su u najvećoj mogućoj meri uzete u obzir i predstavljene u ovom Odeljku 3 RPF-a.

Menadžer za pravne i korporativne poslove i direktor Sektora za pravne poslove IŽS, zajedno sa konsultantima angažovanim na izradi ovog RPF za Deonicu 3, organizovali su sastanke sa predstavnicima svih opština kroz koje prolazi trasa Deonice 3 tokom februara i marta 2024. godine. Cilj ovih sastanaka bio je, između ostalog, da se predstavnicima opština pruže informacije o eksproprijaciji i planiranju preseljenja, kao i da se razmotre njihovi komentari i predlozi u vezi sa ovim pitanjima. Konsultanti su, zajedno sa predstavnicima opština, obišli potencijalno pogođene lokacije u svim opštinama, radi boljeg razumevanja mogućih uticaja o kojima se razgovaralo tokom sastanaka. Povratne informacije opština i zapažanja sa terena uzeta su u obzir prilikom izrade ovog dokumenta.

S obzirom na to da se značajan broj komentara na objavljeni Prostorni plan odnosio na pitanja eksproprijacije i preseljenja, ovaj okvir politike preseljenja izrađen je sa ciljem da odgovori na najčešća pitanja koja su postavljali potencijalno pogođeni građani i druge zainteresovane strane. Više informacija o aktivnostima angažovanja zainteresovanih strana dostupno je u Aneksu Plana angažovanja zainteresovanih strana za Deonicu 3.

Ovaj RPF za Deonicu 3 objavljen je radi pregleda, komentara i sugestija, kao deo ukupnog paketa dokumenata za Deonicu 3, počev od jula 2025. godine, u trajanju od 120 dana. Paket objavljenih dokumenata obuhvata i sledeće dokumente za Deonicu 3:

- Studiju uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA) i netehnički rezime (NTS)
- Plan upravljanja zaštitom životne sredine i društva (ESMP)
- Aneks Plana angažovanja zainteresovanih strana za Deonicu 3.

Po završetku izrade Idejnog projekta, biće izrađen Elaborat o eksproprijaciji u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom. Elaborat o eksproprijaciji obezbediće sve potrebne podatke za izradu detaljnog Plana preseljenja za Deonicu 3 (RAP). RAP će biti izrađen na osnovu principa i

⁴ Standardi zaštite životne sredine i socijalnih pitanja EIB iz 2022. godine <https://www.eib.org/en/publications/eib-environmental-and-social-standards>



postupaka prikazanih u ovom okviru politike preseljenja. Indikativni sadržaj RAP-a dat je u Aneksu 1 ovog dokumenta.

2 KRATAK OPIS PROJEKTA DEONICE 3

Deonica 3 planirane železnice (u daljem tekstu: Projekat Deonice 3) u najvećem delu sledi postojeći železnički koridor i prolazi kroz delove sledećih opština: Paraćin (15 km), Čičevac (6 km), Aleksinac (30 km) i Niš (7 km)⁵. Spisak katastarskih opština kroz koje prolazi železnica dat je u Tabela 2 u nastavku ovog dokumenta.

U nestručnim terminima, planirana modernizacija železnice na Deonici 3, ukupne dužine od oko 58 km, obuhvata sledeće ključne aktivnosti:

- Rekonstrukciju železničke pruge za postizanje brzina od 160 do 200 km/h i izgradnju zaštitne ograde duž cele trase,
- Modernizaciju elektroenergetskih, signalnih i telekomunikacionih sistema,
- Unapređenje postojećih stanica i izgradnju novih,
- Ukinuće 48 postojećih železničkih pružnih prelaza i očuvanje 30 prelaza kroz izgradnju 18 podvožnjaka i 12 nadvožnjaka, kao i pratećih pristupnih saobraćajnica gde je to potrebno. Planirana je i izgradnja 3 podvožnjaka namenjena isključivo pešacima i biciklistima (uključena u Idejni projekat), dok Prostorni plan predviđa mogućnost naknadne izgradnje dodatnih podvožnjaka za pešake i bicikliste radi zadovoljenja potreba lokalnog stanovništva. Tačne lokacije ovih podvožnjaka biće predmet daljih konsultacija sa opštinama, ukoliko se ukaže potreba
- Izgradnju 12 zamenskih mostova i jednog novog mosta, dva vijadukta i jednog tunela,
- Izgradnju servisnih puteva duž barem jedne strane železničke pruge, gde god je to moguće, izvan ograde i povezanih na lokalnu putnu mrežu (za korišćenje od strane građana),
- Izgradnju železničkih kanala i drenažnih sistema, i gde je to potrebno, drenažnih polja za prihvrat otpadnih voda. Drenaža podvožnjaka biće predmet detaljnog projektovanja i konsultacija sa opštinama, u skladu sa ESMP projekta,
- Izgradnju propusta i regulaciju vodotokova i kanala (postojećih i planiranih) koji se ukrštaju sa železnicom.

Nova železnica uključivaće sledeće glavne infrastrukturne objekte:

- 13 mostova, od kojih su najduži most preko Jovanovačke reke (~162 m) i most preko Južne Morave (~113 m)
- 2 vijadukta, jedan dužine približno 329 m i drugi dužine približno 143 m

⁵ Dužine u kilometrima su zaokružene.



- 5 stanica za putnički i teretni saobraćaj (Paraćin, Čičevac, Aleksinac, Tešica i Trupale), 3 stanice koje će služiti isključivo za putnički saobraćaj (Sikirica/Ratare, Korman i Lužane) i jedna stanica za teretni saobraćaj (Adrovac)
- 18 podvožnjaka, 3 podvožnjaka samo za pešake i bicikliste i 12 nadvožnjaka.

Detaljniji prikaz projekta i svih njegovih elemenata i objekata planiranih za izgradnju dat je u Poglavlju 2 Studije uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA) za Deonicu 3, koja se objavljuje istovremeno sa ovim dokumentom.

3 PRUŽNI POJAS ZA DEONICU 3 I UTICAJI

3.1 Pružni pojas Projekta

Zakon o železnicama Republike Srbije⁶ definiše železničku zonu (opšte pravo prolaza), koja obuhvata zemljište unutar koridora širine 8 metara od najudaljenijeg koloseka. U naseljenim mestima širina železničke zone može se, najviše, smanjiti na 6 m od spoljnog koloseka. U okviru ove zone nisu dozvoljeni objekti niti druga dobra (stabla, usevi itd.), osim železničkih objekata.

Prostornim planom definisane su granice zemljišta javne namene (zemljište potrebno za projekat), koje obuhvata površine potrebne za rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih komponenti projekta. Ove granice obuhvataju zemljište u pružnom pojasu u okviru koga će se nalaziti novi koloseci i drugi objekti (mostovi, vijadukti, tuneli i dr.), kao i zemljište potrebno za železničke stanice, servisne saobraćajnice, podvožnjake i nadvožnjake, sve infrastrukturne objekte i mreže, i zemljište potrebno za regulaciju vodotoka (reke, potoci i sl.).

Definisane granice zemljišta javne namene obuhvataju: a) javno zemljište koje već zauzima postojeća železnička pruga, i b) nove površine zemljišta u javnoj i privatnoj svojini, gde se železnički koridor odvaja od postojećeg i gde se grade novi objekti (nadvožnjaci, pristupni putevi i dr.). Zemljište u privatnom vlasništvu biće stečeno eksproprijacijom, a Elaborati o eksproprijaciji biće izrađeni na osnovu zemljišta javne namene definisanog Prostornim planom, uz dodatna prilagođavanja po potrebi.

Podaci iz Elaborata o eksproprijaciji za deonicu 3, koji sadrže spisak svih pogođenih zemljišnih parcela, njihovu ukupnu veličinu, površinu koja se pribavlja, registrovane objekte, imena vlasnika/korisnika, njihov udeo u vlasništvu, itd. će se koristiti za izradu detaljnog Akcionog plana raseljavanja za deonicu 3. U Akcionom planu raseljavanja će biti navedene sve projektne komponente i objekti za koje će biti neophodno pribaviti zemljište.

⁶ (Sl. glasnik RS br. 41/2018)



3.2 Očekivani uticaji u različitim fazama Projekta

Uticaji Projekta povezani sa otkupom zemljišta i ograničenjima korišćenja zemljišta, koji mogu dovesti do nedobrovoljnog fizičkog i ekonomskog raseljavanja, kao što je definisano u relevantnim politikama MFI, će se pojaviti u različitim fazama Projekta:

3.2.1 Pre izgradnje

Zemljište i imovina koja se nalazi na tom zemljištu (objekti, drveće, usevi, itd.), a koje nije već u vlasništvu Republike Srbije i koje koristi IŽS, biće pribavljena procesom eksproprijacije i očišćena za potrebe izgradnje projekta. Ovo zemljište će ostati trajno pogođeno i nedostupno za korišćenje, što će dovesti do trajnog fizičkog i ekonomskog raseljavanja. Zemljište koje će biti kupljeno je trenutno definisano kao zemljište javne namene, kako je predstavljeno u Prostornom planu (videti odeljak 3.1 iznad), međutim očekuje se da će doći do promena na nekim lokacijama i konačni status svih pogođenih parcela će biti potvrđen u Elaboratu o eksproprijaciji, nakon čega će se izraditi i RAP.

Definisano zemljište javne namene obuhvata parcele i objekte koji već pripadaju Republici Srbiji i koje koristi IŽS, i neće biti potrebna eksproprijacija takvog zemljišta. Međutim, čak i na ovim parcelama ima postojećih železničkih objekata, uključujući železničke stanove, železničke kuće i potencijalno neke objekte iznajmljene lokalnim poslovnim subjektima, koji će morati da budu srušeni za potrebe Projekta, što dovodi do fizičkog i ekonomskog raseljavanja.

Nije neuobičajeno da se ukaže potreba za dodatnim zemljištem kao rezultat izrade Glavnog projekta, bilo zbog promene položaja određenih objekata (npr. nadvožnjaka) ili čak zbog omogućavanja pristupa za izvođenje građevinskih radova na određenim uskim putevima, posebno u ruralnim naseljima. U takvim slučajevima biće potrebno pripremiti dodatne RAP-ove ili dodatke RAP-u, kako bi se ispunili zahtevi iz politika MFI.

3.2.2 Tokom izgradnje

Možda će biti potrebno privremeno pribaviti dodatno zemljište (samo tokom izgradnje), za građevinske kampove, površine za odlaganje materijala, skladištenje površinskog sloja zemlje i iskopanog materijala, itd. Poželjno je da se za ove svrhe koristi zemljište koje je već u projektnom pružnom pojasu, ili bilo koje druge nekorišćene javne zemljišne parcele na obližnjim lokacijama. Međutim, na osnovu iskustva sa sličnih projekata u Srbiji, u situacijama kada to ne bude moguće, izvođači će kupovati i/ili iznajmljivati zemljište od privatnih vlasnika zemljišta, na osnovu dobrovoljnih ugovora.



3.2.3 Po puštanju u rad

Na osnovu iskustava sa sličnim projektima u Srbiji, moguće je da će biti potrebno pribaviti dodatno zemljište i nakon završetka izgradnje—pa sve do dobijanja upotrebne dozvole—ukoliko se utvrdi da određene posledice po stanovnike duž pruge ne mogu biti u potpunosti ublažene. Na primer, tokom operativnih ispitivanja pruge biće evidentirani nivoi buke, i ukoliko se utvrdi da se na pojedinim lokacijama buka ne može svesti na zakonom dozvoljene granice primenom mera ublažavanja, može doći do potrebe raseljavanja pojedinaca koji žive na ovim lokacijama. Javni interes, kao osnov za sprovođenje eksproprijacije, traje do trenutka izdavanja upotrebne dozvole i puštanja železničke pruge u rad, nakon čega dalja eksproprijacija nije moguća. Međutim, i nakon puštanja pruge u rad, ako se utvrdi da buka prelazi dozvoljene granice, vlasnik pogođenog objekta se može obratiti IŽS sa zahtevom za naknadu štete, uključujući i naknadu za objekat koji je postao neupotrebljiv, ili da zahteva da se na njegovom/njenom objektu sprovedu dodatne mere za smanjenje buke (na primer, izolacija prozora).

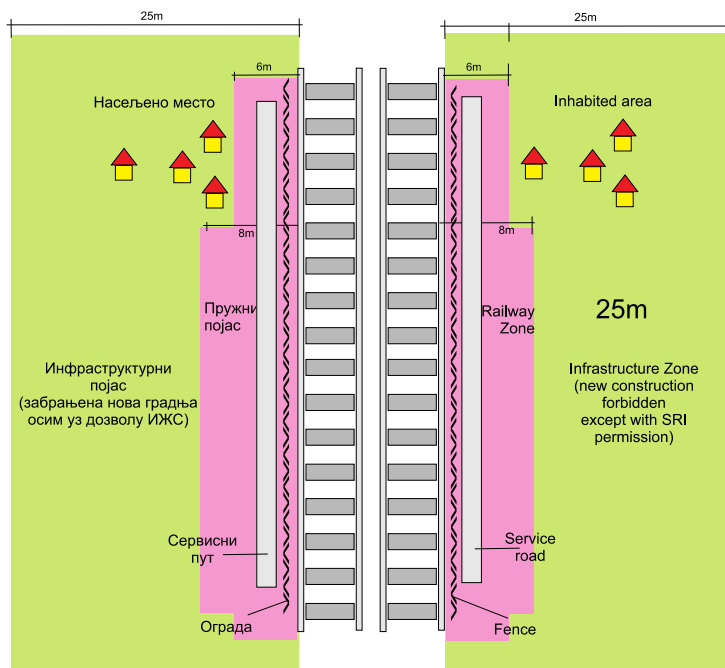
Osim prethodno opisanih uticaja koji proizilaze iz direktnog pribavljanja zemljišta, dodatni uticaji mogu biti rezultat uspostavljanja ograničenja korišćenja zemljišta.

Pored pružnog pojasa (zemljišta rezervisanog za železnicu), opisanog u tački 3.1, Zakon o železnici definiše dodatne zone u kojima se primenjuju određena ograničenja korišćenja zemljišta, a to su:

- Infrastrukturalna zona širine 25 m od spoljnog koloseka – postojeći objekti mogu ostati, dok se novi objekti mogu graditi samo pod ispunjenjem dva uslova:
 - Da je izgradnja takvih objekata predviđena urbanističkim planom nadležne jedinice lokalne samouprave (opštine).
 - Da su ispunjeni svi uslovi i saglasnosti koje propisuje SRI (osoba koja namerava izgradnju dužna je da podnese zahtev za odobrenje).
- Požarna zona (šumsko zemljište) širine 18 m od spoljnog koloseka – vlasnici zemljišta su obavezni da redovno uklanjaju drveće, rastinje i lišće.
- Požarna zona (poljoprivredno zemljište) širine 13 m od spoljnog koloseka – vlasnici zemljišta su dužni da blagovremeno uklone zrele useve i, po potrebi, da preduzmu druge protipožarne mere.

Kako železnički koridor u deonici 3 u velikoj meri prati trasu postojećeg koridora, ove zone su na većini lokacija već uspostavljene i važe već duži niz godina. Međutim, na lokacijama gde se novi projektni plan razlikuje od postojeće trase, ove zone (i ograničenja u korišćenju) biće naknadno uspostavljene kada pruga počne da saobraća.

Slika 2: Šematski prikaz pružnog pojasa i infrastrukturnog pojasa



3.3 Procena pogođenog zemljišta i imovine

Na osnovu informacija koje su dostupne u Prostornom planu, preliminarne procene pogođenog zemljišta i imovine predstavljene su u ovom RPF-u za deonicu 3. Informacije su date samo da bi se prikazao potencijalni obim raseljavanja, međutim, kako se i dalje radi na Idejnom projektu i prostornom planu, i kako će više detalja biti dostupno u Elaboratu eksproprijacije, promene su vrlo verovatne. Informacije o naporima koji se preduzimaju da bi se smanjio obim pogođenog zemljišta i broj objekata u vreme izrade ovog RPF-a i planiranim aktivnostima smanjivanja, predstavljeni su u Odeljku 3.5 ovog RPF-a.

3.3.1 Procena površine pogođenog zemljišta

Prema podacima iz Prostornog plana koji pokriva deonicu Velika Plana – Trupale (deonica 2 i deonica 3), poljoprivredno zemljište je dominantno i obuhvata 61%, zatim sledi građevinsko zemljište sa 29%, šumsko zemljište sa oko 9%, dok manje od 1% čini vodeno područje. Površina zemljišta u javnoj svojini na kojoj će se graditi objekti na deonici 3 iznosi ukupno 370 ha. There is no land use data for the affected 370 ha of land, however, it can be anticipated that some 50% may be agricultural land (estimated 185 ha). Kao što je ranije objašnjeno, površina zemljišta javne namene obuhvata kako javno zemljište koje se već koristi kao postojeći železnički koridor, tako i zemljište koje je potrebno dodatno pribaviti za potrebe projekta.



Tabela 1 daje pregled procenjene ukupno pogođene površine od 370 ha, po opštinama. Blizu 50% ukupno pogođene površine nalazi se na teritoriji opštine Aleksinac, dok je preostalih 50% gotovo podjednako raspoređeno između Paraćina i Čičevca i nešto manje u Nišu.

Tabela 1 Procena ukupne pogođene površine po opštinama

Opština	Procena ukupne pogođene površine ⁷
Paraćin	75 ha
Čičevac	70 ha
Aleksinac	175 ha
Niš	50 ha
UKUPNO	370 ha

Prema Prostornom planu, na deonici 3 se očekuje da će projektom biti pogođeno ukupno 4.457 zemljišnih parcela, od čega će samo 14% (619 zemljišnih parcela) biti potpuno obuhvaćeno, kao cele parcele, a ostatak (86%, 3.838 zemljišnih parcela) samo delimično, kao deo parcela. Ipak, u pitanju su preliminarni podaci koji su podložni promenama.

Tabela 2 u nastavku daje pregled delimično ili potpuno pogođenih zemljišnih parcela po opštinama i katastarskim opštinama. Ovo uključuje zemljišne parcele koje su u javnoj svojini (i već ih koristi železnica) kao i one u privatnom vlasništvu koje su planirane za eksproprijaciju.

Tabela 2 Moguće pogođene parcele po opštinama

Opština	Katastarska opština	Potpuno pogođene parcele	Delimično pogođene parcele	Ukupno potpuno pogođene parcele	Ukupno delimično pogođene parcele
Paraćin	Paraćin	29	137	80	684
	Paraćin grad	27	71		
	Striža	2	97		
	Ratare	4	83		
	Sikirica	10	98		
	Drenovac	8	198		
Čičevac	Pojate	58	124	141	476
	Čičevac	63	213		
	Čičevac grad	19	75		
	Lučina	1	64		

⁷ Dodatnih 1,5 ha je planirano da bude pribavljeno na teritoriji opštine Kruševac.



Opština	Katastarska opština	Potpuno pogođene parcele	Delimično pogođene parcele	Ukupno potpuno pogođene parcele	Ukupno delimično pogođene parcele
Kruševac	Đunis	4	7	4	7
Aleksinac	Vitkovac	26	226	324	2.238
	Donji Ljubeš	19	118		
	Srezovac	26	97		
	Gornji Ljubeš	7	82		
	Korman	8	136		
	Trnjane	49	157		
	Donji Adrovac	78	143		
	Prćilovica	16	128		
	Žitkovac	19	33		
	Moravac	18	140		
	Nozrina	1	60		
	Stublina	0	1		
	Lužane	7	250		
	Tešica	18	227		
	Bankovac	0	1		
	Grejač	23	161		
	Veliki Drenovac	9	278		
Niš (Crveni Krst)	Supovac	4	74	70	433
	Mezgraja	0	61		
	Vrtište	8	177		
	Trupale	58	121		
UKUPNO	32	619	3.838	4.457	

3.3.2 Pogođeni objekti

U toku izrade RPF-a je izvršen pregled mapa datih u Prostornom planu kao i onih koje su deo Idejnog projekta. Ove mape su upoređene sa javno dostupnim katastarskim mapama i satelitskim snimcima iz programa Google Earth, da bi se identifikovali objekti na koje bi Projekat na deonici 3 mogao da utiče. Takođe su obavljene posete nekim lokacijama kako bi se videli pogođeni objekti i bolje razumelo njihovo stanje i upotreba.

Na osnovu svih ovih informacija, pripremljen je pregled pogođenih objekata, kao što je prikazano u Tabela 3. Kao i kod svih prethodno prikazanih podataka, ove informacije treba shvatiti kao



procenu, a biće dodatno potvrđene kada se Idejni projekat završi i Elaborat o eksproprijaciji postane dostupan.

Procenjuje se da će možda biti potrebno pribaviti 180 stambenih objekata, što, zajedno sa 34 pogođena železnička stana, ukazuje na mogućnost da će približno 214 domaćinstava biti fizički raseljeno zbog izgradnje projekta na deonici 3. U pomoćne objekte spadaju objekti kao što su štale, šupe, skloništa za životinje, skladišta, kao i neki nedovršeni objekti. Što se tiče poslovnih delatnosti, ono što je identifikovano u ovoj fazi je benzinska pumpa u Paraćinu koja je deo većeg kompleksa koji obuhvata veliki restoran za proslave (svadbe i specijalne događaje) i manje prodavnice. Ostale uočene poslovne aktivnosti su prodavnice, apoteka, kafić, kao i jedan veći poslovni objekat u blizini stanice Aleksinac i 2 lokalna sportska terena. Takođe mogu biti pogođena oko 43 železnička objekta, a u okviru njih se nalazi 34 železnička stana.

Tabela 3 Potencijalno pogođeni objekti po projektnim komponentama

Projektna komponenta	Vrsta objekta				Železnički stanovi
	Stambeni objekti	Pomoćni objekti	Poslovni ili drugi objekti	Železnički objekti	
Nadvožnjaci ili podvožnjaci, pristupni putevi	73	44	4	8	2
Železnička stanica	36	13	7	31	30
Proširenja postojeće trase	15	17	1	0	1
Nova trasa	56	45	4	4	1
UKUPNO	180	119	16	43	34
	358				

Prema evidenciji IŽS, 34 železnička stana koji su potencijalno pogođeni Projektom na deonici 3 nastanjena su sa 94 osobe. Ukupno 13 stanova koriste radnici na železnicama, uglavnom iz IŽS, tri iz Srbija Karga i jedan iz Srbija Voza. Preostalih 21 stan koriste treća lica (srodnici bivših zaposlenih ili drugi). Deset od 34 vlasnika stanova nemaju važeći pravni osnov registrovan u IŽS. Neki od ugovora ili odluka o korišćenju datiraju još iz 1985. godine, odnosno 1996. godine, a najnoviji ugovor (o privremenom korišćenju) je iz 2013. godine.

Tabela 4 Potencijalno pogođeni stanovi Železnice po opštinama i katastarskim opštinama

Opština	Katastarska opština	Broj domaćinstava	Broj osoba	Radnici Železnice	Druga lica	Bez pravnog osnova
Paraćin	Paraćin grad	12	36	5	7	4



Opština	Katastarska opština	Broj domaćinstava	Broj osoba	Radnici Železnice	Druga lica	Bez pravnog osnova
	Striža	1	4	0	1	1
	Sikirica	2	7	1	1	0
	Drenovac	1	2	1	0	1
Ćićevac	Ćićevac grad	4	9	1	3	0
Aleksinac	Korman	2	5	1	1	0
	Grejač	1	2	0	1	1
	Lužane	1	5	0	1	0
	Moravac	1	1	0	1	0
	Žitkovac	5	16	3	2	1
Niš (Crveni Krst)	Mezgraja	1	4	0	1	1
	Trupale	3	3	1	2	1
UKUPNO	12	34	94	13	21	10

3.4 Sažetak mogućih uticaja

Kao što se može videti iz prethodnih odeljaka ovog dokumenta, a na osnovu iskustva sa sličnih projekata u Srbiji i regionu, vrste uticaja koji se mogu očekivati kao rezultat otkupa zemljišta za deonicu 3 Projekta mogu se sumirati na sledeći način:

- Gubitak zemljišta ili pristupa zemljištu: kako će zemljište biti pribavljeno, a potom očišćeno za projekat, neki pojedinci će izgubiti mogućnost korišćenja zemljišta, bilo da je to njihovo zemljište ili vlasništvo nekog drugog.
- Gubitak useva, drveća itd.: deo pogođenog zemljišta je poljoprivredno ili šumsko zemljište i očekuju se gubici različitih vrsta useva, drveća, biljnih kultura itd.
- Gubitak stambenog prostora i fizičko raseljavanje: kao što je prikazano u prethodnim odeljcima, postoje stambeni objekti duž trase projekta koji će biti pogođeni i domaćinstva koja borave u njima biće fizički raseljena kada objekti budu pribavljeni. Ovo uključuje i stambene objekte u privatnom vlasništvu i one koje mogu biti u vlasništvu nekog drugog (npr. železnički stanovi), a ljudi koji koriste te objekte mogu biti zakupci, ali i neformalni stanari takvih objekata.
- Gubitak nestambenih objekata: pored objekata koji se koriste kao stambeni, postoje i drugi objekti koji će biti pogođeni, uključujući garaže, šupe, štale, bunare, sisteme za navodnjavanje itd. Neki od nestambenih objekata koriste se za poslovne aktivnosti, kao što su prodavnice, radionice, ali i veći poslovni objekti (npr. benzinska pumpa, mala fabrika itd.).
- Gubitak aktivnih poslovnih/ekonomskih aktivnosti: osim gubitka samih objekata koji se koriste za poslovanje (kao što je gore navedeno), same poslovne aktivnosti koje pojedinci



obavljaju u njima mogle bi biti poremećene kao rezultat procesa pribavljanja zemljišta, što rezultira ekonomskim izmeštanjem koje može biti trajno ili privremeno (dok ne uspostave svoju delatnost na drugom mestu).

- Uspostavljanje ograničenja korišćenja zemljišta u privatnom vlasništvu: što bi moglo ograničiti ili sprečiti vlasnike da grade nove objekte, ako se ne izda dozvola IŽS. Ovaj uticaj se odnosi na nove, tj. izmenjene delove trase železnice.
- Gubitak prihoda ili izvora prihoda povezan sa bilo kojim od gore navedenih gubitaka: osobe koje koriste poljoprivredno zemljište mogu pretrpeti ekonomske posledice gubitkom poljoprivrednog zemljišta (ili pristupa njemu) ukoliko je površina zemljišta značajna ili je to zemljište jedino koje ta osoba ima na raspolaganju, itd. Postoje i druge kategorije osoba koje bi mogle biti pogođene, uključujući zaposlene koji rade u firmama koje treba da se presele ili će se zatvoriti, ili pojedinci koji se bave neformalnim poslovnim aktivnostima.
- Gubitak objekata koji pripadaju lokalnoj zajednici, komunalnih i javnih sadržaja: ovo uključuje uticaje kao što su gubitak lokalnih sportskih terena, gubitak lokalnog vodovoda itd.
- Prouzrokovanje ozbiljnijih uticaja (većeg intenziteta) kod osoba kod kojih već postoji određena ranjivost.

Odgovarajuća prava za različite kategorije osoba pogođenih svim ovim vrstama uticaja predstavljena su u Matrici prava (videti odeljak 7 RPF-a).

3.5 Izbegavanje raseljavanja

U prethodnim fazama planiranja projekta doneta je odluka da se pruga rekonstruiše i modernizuje zadržavanjem trase na sadašnjoj lokaciji koliko je to moguće, dok se izmene vrše samo tamo gde je to neophodno kako bi se omogućilo postizanje brzina između 160 i 200 km/h. Pregled procesa donošenja ove odluke i razmotrenih alternativa dostupan je u odeljku 3 projekta ESIA, Poglavlje 4, Analize alternativa.

Jedna od prednosti izbora predložene trase bila je mogućnost zadržavanja postojećeg pružnog pojasa i smanjenje količine dodatnog zemljišta i objekata koji bi trebalo da budu eksproprisani za projekat. Međutim, kako je bilo neophodno da se postigne ciljna brzina vozova, bila su neophodna i prilagođavanja trase i to su lokacije na kojima će biti potrebno izvršiti eksproprijaciju, koja će obuhvatiti ne samo zemljište, već i objekte. Pored toga, da bi se mogla dostići ova brzina, kao i iz bezbednosnih razloga, odlučeno je da svi pružni prelazi moraju biti zatvoreni i zamenjeni podvožnjacima i nadvožnjacima. Budući da postojeća železnička trasa prolazi kroz naseljena mesta, većina ovih prelaza se nalazi u naseljenim mestima, kako bi se omogućio pristup lokacijama sa druge strane pruge. Izgradnja podvožnjaka i nadvožnjaka i njihovo povezivanje na postojeću lokalnu putnu mrežu takođe zahteva eksproprijaciju koja će obuhvatiti zemljište i objekte na ovim lokacijama.



Prilikom izrade idejnog projekta, jedna od stvari koju su projektantski timovi morali da uzmu u obzir bilo je i smanjenje uticaja, posebno na objekte, kako bi se smanjili troškovi eksproprijacije, ali i u cilju izbegavanja izazivanja fizičkog i ekonomskog raseljavanja ljudi koji žive ili rade duž pruge, ili uništavanja objekata koji pripadaju lokalnim zajednicama. Kako je opšta odluka bila da se trasa zadrži na sadašnjoj lokaciji u najvećoj mogućoj meri, prolazeći kroz mnoga naseljena mesta, mogućnosti za izbegavanje objekata bile su ograničene. Promena na jednoj lokaciji, da bi se izbegla grupa kuća, neizbežno bi izazvala promene na drugoj, često izazivajući slične uticaje. Pored toga, izbori koji su razmatrani za izgradnju nadvožnjaka i podvožnjaka bili su između zadržavanja postojećih tačaka komunikacije između delova naselja, što bi neminovno izazvalo raseljavanje lica koja borave ili rade u njihovoj blizini, i izmeštanja nadvožnjaka i podvožnjaka van naseljenih mesta, što bi sa druge strane prouzrokovalo duže vreme putovanja lokalnog stanovništva da stigne do područja sa druge strane pruge.

Ova pitanja, uz razmatranje i mnogih drugih tema, kao što su tehničke mogućnosti, postojeća lokalna infrastruktura, opštinski razvojni planovi, planovi razvoja lokalnih preduzeća koja koriste prugu, brojanje saobraćaja na postojećim železničkim prelazima, raspravljana su između projektantskih timova i predstavnika opština, na sastancima kojima je predsedavao MGSI, od maja 2023. do sada. Sastanci oko različitih važnih tema su takođe održavani sa kompanijama na koje bi planirane izmene industrijskih koloseka mogle da imaju uticaja, kao i sa ostalim javnim preduzećima kao što su Srbija voz, Srbija kargo, Elektrodistribucija Srbije, Srbija vode, Hidrometeorološki zavod, Putevi Srbije i mnogi drugi, sa kojima je takođe bilo neophodno usaglasiti sva rešenja. Pregled ovih sastanaka dat je u Aneksu Projektnog plana saradnje sa zainteresovanim stranama za deonicu 3.

Nakon javnog objavljivanja Prostornog plana, dostavljeni su komentari svih zainteresovanih strana, od kojih su se neki odnosili na izbegavanje eksproprijacije. Pojedinci, a u nekim slučajevima i grupe pogođenih ljudi, tražili su izmene u projektnom rešenju kako bi se izbegla njihova imovina i raseljavanje. Projektni tim je razmotrio svaki komentar i, tamo gde je bilo moguće, izvršio potrebna prilagođavanja.

Do danas su izvršene izmene projekta kojima se izbegava ili smanjuje broj i/ili vrsta zahvaćenih objekata na sledećim lokacijama:

- Donji Ljubeš, prema naselju Srezovac (opština Aleksinac) – predložena železnička trasa iz faze studije prethodne izvodljivosti bi zahvatila više od 20 objekata, uglavnom stambenih, dok su Idejnim projektom ovi objekti izbegnuti i sada se procenjuje da će se uticati na 6 objekata, od kojih samo 2 ili 3 stambena.
- Vrtište (opština Niš) – predložena železnička trasa iz faze studije prethodne izvodljivosti bi uticala na isti broj objekata kao i idejnim projektom, međutim ovim rešenjem se izbegava mali porodični biznis (javno carinsko skladište) koji posluje više od 25 godina i čija je delatnost povezana i sa železničkim transportom robe.



- Korman, podvožnjak (opština Aleksinac) – lokacija podvožnjaka je malo pomerena kako bi se izbegla 2 stambena objekta.
- Stubline, nadvožnjak (opština Aleksinac) – slično kao u prethodnom tekstu, položaj nadvožnjaka je neznatno promenjen kako bi se izbegao jedan stambeni objekat.
- Mezgraja, na ivici naselja prema Južnoj Moravi (Niš) – potpuno izbegnut lokalni sportski teren.

Projektantski timovi su takođe razmatrali alternativne lokacije za stanicu Aleksinac, gde je prema početnom rešenju bilo predviđeno da oko 30 objekata bude pogođeno. Izmenama u projektu broj pogođenih stambenih objekata smanjen je na između 5 i 7, dok je površina obuhvaćena eksproprijacijom smanjena na približno 1,5–2 hektara. Istovremeno, dodatne izmene se vrše i na lokaciji podvožnjaka Čičevac u Železničkoj ulici. Nakon brojnih diskusija doneta je odluka da se prihvati zahtev opštine Čičevac da se na ovoj lokaciji planira podvožnjak za vozila (ranije je planiran pešački podvožnjak), koji će, nažalost, uticati na dodatnih 10 objekata, od kojih najmanje 7 stambenih i jedan poslovni. Opština smatra da su koristi ovog rešenja za lokalno stanovništvo i zajednicu veće od negativnih uticaja, a posebno zbog toga što neki od stambenih objekata na ovoj lokaciji nisu u funkciji.

Vizuelni prikazi ovih promena, zajedno sa ostalim kriterijumima koji su uzeti u obzir prilikom izrade Idejnog projekta, osim izbegavanja objekata, dostupni su u Odeljku 3 Projektne ESIA, Poglavlje 4, Analize alternativa.

Pored navedenog, u odgovorima na komentare na Prostorni plan projektantski timovi su razmatrali mogućnosti da se nacrt linije eksproprijacije udalji od imovine koja je zahvaćena veoma malom površinom, posebno ako su zahvaćeni manji delovi objekata. U situacijama kada ne postoji bezbednosni ili drugi rizik zbog izbegavanja takve imovine, zahtevi su prihvaćeni i biće urađene odgovarajuće izmene u Idejnom projektu i prostornom planu. U isto vreme, tamo gde su imanja delimično pogođena, ali sa značajnom površinom, projektantski timovi su pozitivno odgovorili na zahteve da se pomeri nacrt linije eksproprijacije na način da se obuhvate cele zemljišne parcele.

Ovaj proces nije završen i dalje izmene se mogu vršiti u fazi pripreme Elaborata za eksproprijaciju. Tokom faze izrade RAP-a, takve mogućnosti treba detaljnije ispitati i dokumentovati.

3.6 Povratne informacije zainteresovanih strana

Tokom konsultacija sa zainteresovanim stranama u okviru izrade Studije o proceni uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA), kao i prilikom izrade Plana uključivanja zainteresovanih strana (SEP) i Procene društvenog uticaja (SIA), nekoliko lokalnih zajednica izrazilo je zabrinutost u vezi sa eksproprijacijom, pribavljanjem zemljišta i raseljavanjem, i to:



- **Nedostatak informacija:** Zajednice u opštinama Paraćin, Crveni Krst i Aleksinac prijavile su da nemaju dovoljno informacija o projektnom rešenju, vremenskom okviru i obuhvatu pribavljanja zemljišta. Zatraženi su sastanci sa nosiocem projekta (SRI) radi predstavljanja projektnog rešenja i pojašnjenja uticaja.
- **Ograničeno korišćenje zemljišta:** U pojedinim područjima, stanovnici nisu u mogućnosti da promene namenu zemljišta ili dobiju dozvole zbog planiranog projekta, što dovodi do kašnjenja i potencijalnog finansijskog gubitka – naročito u slučajevima kada tržišna vrednost zemljišta zavisi od njegove zvanične namene.
- **Neizvesnost u vezi sa raseljavanjem:** Mnoga domaćinstva nisu upoznata sa tim da li će i kada biti raseljena, što im onemogućava da planiraju preseljenje ili održavaju svoje nepokretnosti.
- **Ugrožene grupe:** Izražena je zabrinutost u vezi sa sposobnošću starijih stanovnika da se samostalno izbore sa procesom preseljenja. Zajednice su naglasile potrebu za posebnom podrškom tokom fizičkog raseljavanja.

Sve zajednice su zatražile unapređenje komunikacije, veću transparentnost i blagovremeno planiranje, kako bi se smanjili poremećaji i obezbedio pravičan i informisan proces preseljenja.

Gore navedena pitanja predstavljaju deo komentara zainteresovanih strana koje bi SRI trebalo da uzme u obzir tokom sprovođenja narednih faza Projekta. Takođe, RAP koji će biti izrađen treba da ih detaljnije razmotri.

4 INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR

4.1 Primenjivo zakonodavstvo Republike Srbije

Zakon koji se najdirektnije primenjuje na pribavljanje zemljišta koje će se vršiti za Projekat je Zakon o eksproprijaciji RS⁸. Zakon o eksproprijaciji se fokusira na zemljište i imovinu koja se može eksproprijisati u javnom interesu uz obeštećenje, i ograničenja koja se u javnom interesu mogu uspostaviti na imovini ili pravu korišćenja. Pored ovog zakona, nekoliko važnih odredbi (npr. naknada za objekte bez građevinske dozvole, postavljanje privremenih zastupnika odsutnim vlasnicima) sadržano je u Zakonu o posebnim postupcima radi realizacije projekata izgradnje i rekonstrukcije linijskih infrastrukturnih objekata od posebnog značaja za Republiku Srbiju⁹ (Zakon

⁸ Službeni glasnik RS 53/95, SRJ 16/01 – odluka SUS, RS 20/09, 55/13 – odluka US i 106/16

⁹ (Sl. glasnik RS br. 09/2020)



o linearnoj infrastrukturi). Ovaj zakon je stavljen van snage u avgustu 2023. godine, ali pošto je implementacija ovog projekta počela pre nego što je stavljen van snage, biće završena u skladu sa pomenutim zakonom.

Drugi relevantni zakon, primenjiv u situacijama za koje je utvrđeno da se mogu pojaviti u vezi sa raščiscavanjem zemljišta, je Zakon o stanovanju i održavanju zgrada RS¹⁰. Ovim zakonom propisane su nadležnosti lokalnih samouprava (opština) u vezi sa preseljenjem lica koja borave u neformalnim objektima koji se nalaze na tuđem zemljištu, zbog realizacije infrastrukturnih projekata od javnog interesa.

Rešenja za rešavanje fizičkog i ekonomskog raseljavanja mogu se tražiti kroz saradnju sa različitim vladinim i nevladinim pružaocima usluga, kao što su opštinski centri za socijalni rad koji mogu pružiti pomoć ugroženim licima, u skladu sa relevantnim zakonima o socijalnoj zaštiti ili Nacionalna služba za zapošljavanje (NSZ) RS, koja može pružiti pogođenim licima pomoć za zapošljavanje i obuku, sa ciljem obnavljanja sredstava za život.

Relevantne odredbe gore navedenih glavnih zakona, kao i drugih važećih zakona koji mogu poslužiti kao osnova za ispunjavanje specifičnih zahteva EBRD/EIB, detaljnije su predstavljene u Tabela 5

4.2 Primenjivi uslovi EBRD i EIB

Uz obavezu da se pridržava nacionalnih zakona, IŽS mora da ispuni i zahteve međunarodnih finansijskih institucija (MFI) koje razmatraju finansiranje projekta. Relevantni zahtevi koji su uzeti u obzir prilikom izrade ovog RPF-a su:

- Politika zaštite životne sredine i socijalnih pitanja EBRD-a (april 2019. godine), posebno Uslov realizacije br. 5 – Otkup zemljišta, ograničenja korišćenja zemljišta i nedobrovoljno preseljenje;
- EIB standardi zaštite životne sredine i socijalnih pitanja (februar 2022. godine), posebno Standard 6 (nedobrovoljno preseljenje).

Uslovi i standardi su detaljno predstavljeni u Tabela 5, dok je kompletan tekst obe politike dostupan na Internetu, videti fusnotu 3 za EBRD i fusnotu 4 za EIB.

¹⁰ Službeni glasnik RS 09/2020



4.3 Poređenje zakonodavstva RS i zahteva EBRD i EIB

Tabela 5 predstavlja glavne zahteve EBRD/EIB, relevantne odredbe nacionalnog zakonodavstva i naglašava ključne razlike među njima, koje se obrađuju ovim RPF-om i koje će se dalje rešavati tokom izrade i implementacije RAP-a.



nacionalnog zakonodavstva i zahteva EBRD/EIB, identifikovane razlike i mere za njihovo prevazilaženje

Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
1	Izbegavanje umanje umanjenje raseljavanja ili	Klijent će razmotriti izvodljive alternative prilikom projektovanja kako bi izbegao ili barem umanjio fizičko i/ili ekonomsko raseljavanje, posebno onih koji su socijalno ili ekonomski ugroženi.	Nema posebnih zakonskih zahteva za izbegavanje ili umanje obima eksproprijacije tokom prostornog i projektnog planiranja, iako se to u praksi radi kako bi se smanjili troškovi eksproprijacije. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada navodi da će se fizičko raseljavanje lica koja nemaju zakonska prava na zemljištu koje zauzimaju, vršiti radi izgradnje investicionih projekata samo ako se dokaže da ne postoji alternativa preseljenju i da naselje (ili deo naselja) ne može ostati na postojećoj lokaciji.	Delimično usklađeno. Koraci za dokumentovanje mera preduzetih da bi se izbeglo ili umanjilo raseljavanje se preduzimaju i to će se nastaviti tokom projektovanja i planiranja pribavljanja zemljišta i raseljavanja.
2	Favorizovanje postizanja sporazuma i izbegavanje prinudnih iseljenja	Klijent će se truditi da stekne pravo na zemljištu putem sporazuma čak i ako na raspolaganju ima zakonska sredstva za pribavljanje zemljišta bez saglasnosti vlasnika. Klijent neće pribegavati prinudnim iseljenjima. Prinudno iseljenje se odnosi na radnje i/ili propuste koji uključuju prisilno trajno ili privremeno nedobrovoljno raseljavanje pojedinaca, grupa i zajednica iz domova i/ili sa zemljišta i lokalnih resursa zajednice koje oni koriste, ili od kojih zavise, čime se eliminiše ili ograničava sposobnost pojedinaca, grupa ili zajednica da borave ili rade u određenom stanu, prebivalištu, ili lokaciji, bez obezbeđivanja pristupa odgovarajućim oblicima pravne ili	Zakon o eksproprijaciji podstiče sklapanje sporazuma o naknadi. Ako se sporazum ne postigne u roku od dva meseca od pravosnažnosti odluke o eksproprijaciji, predmet se upućuje nadležnom sudu na donošenje odluke o naknadi. Iseljenje lica sa formalnim zakonskim pravima sprovodi se u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku, od strane opštinskih organa, uz prethodnu najavu i dostupnost administrativnih i sudskih pravnih lekova. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada navodi da iseljenje lica koja zauzimaju neformalne objekte koji se nalaze na zemljištu koje im ne pripada, mora biti sprovedeno u skladu sa određenim principima, uključujući prethodno obaveštenje i dostupnost administrativnih i sudskih pravnih lekova.	Usklađeno.



Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
		druge zaštite predviđene zahtevima EBRD/EIB.		
3	Ranjive grupe	Rizici i uticaji vezani za projekat, koji bi uticali na živote i izvore prihoda ugroženih, marginalizovanih ili diskriminisanih osoba i grupa, moraju biti identifikovani i procenjeni. Klijent mora da planira i primenjuje adekvatne mere za izbegavanje, umanjeње, ublažavanje ili otklanjanje negativnih uticaja i, prema potrebi, za jačanje pozitivnih efekata za ranjive grupe, u konsultaciji sa ugroženim grupama.	Zakon o eksproprijaciji omogućava obezbeđivanje povećane naknade ukoliko postoje okolnosti od bitnog značaja za egzistenciju vlasnika, kao što su broj članova domaćinstva, broj članova domaćinstva sposobnih za privređivanje ili koji su zaposleni, zdravstveno stanje članova domaćinstva, mesečna primanja domaćinstva. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada navodi da su nadležni organi dužni da osobama pogođenim preseljenjem (koji nemaju formalna zakonska ili priznata prava na zemljištu koje zauzimaju) obezbede adekvatan smeštaj, pomoć u zadovoljenju osnovnih potreba (hrane i vode), pristup socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti, pristup izvorima prihoda i potencijalnim slobodnim radnim mestima, pristup inkluzivnom obrazovanju. Ugrožene osobe imaju pravo na socijalnu pomoć, koja uključuje smeštaj u prihvatilišta i pristup drugim uslugama koje su dostupne u skladu sa Zakonom o socijalnoj zaštiti, a koje se ostvaruju preko Centra za socijalni rad.	Delimično usklađeno. Koraci za identifikaciju ugroženih grupa i predlaganje adekvatnih mera ublažavanja se preduzimaju i nastaviće se tokom planiranja raseljavanja. Pružanje pomoći ugroženim osobama je u nadležnosti lokalnih samouprava u kojima pogođena lica imaju prebivalište i Centara za socijalni rad, i stoga je potrebna koordinacija između IŽS i opština (uz saradnju sa lokalnim Centrima za socijalni rad) da bi se ispunili zahtevi EBRD/EIB.
4	Rodni aspekti	Klijent mora uzeti u obzir specifične rodne aspekte fizičkog i/ili ekonomskog raseljavanja i obezbediti smisljeno učešće žena i muškaraca u svim konsultacijama u vezi sa preseljenjem. Proces konsultacija treba da osigura da se stekne stav žena i da se njihovi	U skladu sa Ustavom, žene i muškarci imaju jednaka prava u Republici Srbiji, uključujući i mogućnost da imaju formalna zakonska prava na imovini. Prema Porodičnom zakonu, ako su formalna zakonska prava na imovini stečena tokom braka, zakon pretpostavlja da se ona ravnopravno dele među supružnicima, osim ako se drugačije stanje formalno ne registruje pred sudom. Upis imovinskih prava u katastar, stečenih tokom braka,	Delimično usklađeno. Koraci za identifikaciju i rešavanje specifičnih rodnih aspekata fizičkog i ekonomskog raseljavanja se preduzimaju i to će se



Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
		interesi ugrade u sve aspekte planiranja i implementacije preseljenja.	vrši se automatski na ime oba supružnika, u skladu sa Zakonom o postupku upisa u katastar nepokretnosti i infrastrukture. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada navodi da se ugovor o smeštaju za lica koja zauzimaju neformalne objekte na zemljištu koje im ne pripada, zaključuje sa oba supružnika, ili oba partnera u vanbračnoj zajednici, kada god je to moguće.	nastaviti tokom planiranja raseljavanja. Pružanje pomoći ugroženim osobama i sa aspekta rodni pitanja je u nadležnosti lokalnih samouprava u kojima pogođena lica imaju prebivalište, i stoga je potrebna koordinacija između IŽS i opština da bi se ispunili zahtevi EBRD/EIB.
5	Popis i socio-ekonomska anketa	Od klijenta se traži da izvrši popis i socio-ekonomsku polaznu anketu kako bi identifikovao osobe na koje projekat utiče i odredio ko će imati pravo na naknadu i pomoć, i opisao osnovne okolnosti pogođenih ljudi. Klijent će izvršiti popis zahvaćene imovine, uključujući zemljište, objekte, useve, komunalne priključke i prirodne resurse, kako bi postavio osnovu za dalju procenu takve imovine.	Vlasništvo ili druga formalna zakonska prava na zemljištu i objektima evidentiraju se u katastru nepokretnosti. Stvarno vlasništvo ili korišćenje zemljišta onih čija prava nisu registrovana može se dokazati u postupku eksproprijacije kupoprodajnim ugovorima, rešenjima o nasleđivanju itd. Prema Zakonu o eksproprijaciji, zahtev za utvrđivanje javnog interesa, a potom i predlog eksproprijacije, moraju sadržati detaljan spisak parcela koje se eksproprišu, njihovu lokaciju, podatke o licima koja imaju formalna zakonska prava na ovim nekretninama. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada zahteva evidentiranje podataka o licima koja zauzimaju bespravne objekte na zemljištu koje im ne pripada, a koji će biti preseljeni, uključujući ime, prezime, matični broj i adresu. Nema posebnih zakonskih zahteva za sprovođenje socio-ekonomske ankete.	Delimično usklađeno. Koraci za identifikaciju i evidenciju lica koja nemaju priznata zakonska prava biće preduzeti tokom planiranja raseljavanja.



Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
6	Datum preseka	Klijent će odrediti datum preseka za sticanje prava na jedan od sledećih načina: (a) kako je predviđeno važećim zakonodavstvom; ili (b) korišćenjem datuma završetka popisa ljudi ili zahvaćene imovine (koji god je poslednji) i obavestiti obuhvaćene osobe o datumu preseka.	Osobe koje imaju formalna zakonska prava na zemljištu i objektima, upisana u katastar ili na osnovu pravnih dokumenata (kupoprodajni ugovori, rešenja o nasleđivanju, itd.) imaju pravo na naknadu za njihovu imovinu u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji. Ne postoji zakonska obaveza da se utvrdi datum preseka za sticanje prava za lica koja nemaju priznata zakonska prava.	Delimično usklađeno. Datum preseka za sticanje prava za lica koja nemaju priznata zakonska prava ili pravo na zemljište ili imovinu biće definisan, i lica na koja se odnosi biće o njemu obavestena tokom planiranja raseljavanja.
7	Procena vrednosti imovine i naknada u punoj zamenskoj vrednosti	Procena vrednosti će se bazirati na punoj zamenskoj vrednosti, a sprovede je kvalifikovani procenitelj. Tamo gde postoje aktivna tržišta, zamenska vrednost je tržišna vrednost utvrđena nezavisnom i kompetentnom procenom vrednosti nepokretnosti, plus povezani troškovi neophodni za zamenu imovine. Tamo gde aktivna tržišta ne postoje, zamenska vrednost se može utvrditi alternativnim sredstvima, kao što je obračun izlazne vrednosti prihoda od zemljišta ili proizvodnih sredstava, ili neamortizovana vrednost zamenskog materijala i troškova radne snage za izgradnju objekata ili drugih nepokretnosti, plus povezani troškovi neophodni za zamenu imovine. Troškove preseljenja i komunalnih priključaka u novim kućama snosi klijent.	Naknada se po Zakonu o eksproprijaciji utvrđuje u skladu sa prosečnom tržišnom vrednošću iste vrste imovine. Zakon o linijskoj infrastrukturi propisuje da tržišnu vrednost zemljišta koje se eksproprijše određuje Poreska uprava, na osnovu najnovijih registrovanih ugovora o kupoprodaji sličnog zemljišta u blizini predmetne parcele. Zakon dozvoljava Poreskoj upravi da uskladi stope naknade sa drugim stopama predviđenim za slično zemljište pogođeno linijskim projektima u obližnjim opštinama. U postupku eksproprijacije angažovani su licencirani veštaci različitih struka (građevinski inženjeri, stručnjaci poljoprivredne struke, šumarstva i dr.) koji evidentiraju imovinu i utvrđuju njenu vrednost. Zakon o linijskoj infrastrukturi takođe predviđa da u slučaju eksproprijacije građevinskog zemljišta na kojem se nalazi nelegalno izgrađen objekat (za koji postupak legalizacije nije završen), vlasnik zemljišta, koji je ujedno i vlasnik objekta, ima pravo na nadoknadu u visini građevinske vrednosti tog objekta. Prilikom utvrđivanja građevinske vrednosti pogođenih objekata, procenitelji ne uključuju amortizaciju u obračun. Analogno tome, i na osnovu mišljenja nadležnog ministarstva, nadoknada za objekte	Usklađeno. Pogodnosti koje se ostvaruju u praksi, a nisu nužno definisane zakonom (obračun građevinske vrednosti bez amortizacije, pravo na naknadu troškova preseljenja ili pomoć pri preseljenju), biće definisane tokom planiranja raseljavanja.



Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
			izgrađene na poljoprivrednom zemljištu i za koje nije podnet zahtev za legalizaciju, određuje se na isti način. U praksi ovlašćeni veštaci troškove preseljenja uzimaju u obzir pri proceni vrednosti imovine i uključuju u iznos naknade. Nekada i sami izvođači radova pomažu porodicama ili poslovnim subjektima da presele stvari i opremu.	
8	Kriterijumi za sticanje prava	Pogođene osobe mogu se klasifikovati kao: (a) osobe koje imaju formalna zakonska prava na zemljištu (uključujući običajna i tradicionalna prava priznata nacionalnim zakonima) ili imovini; (b) osobe koje nemaju formalna zakonska prava na zemljištu ili imovini u vreme popisa, ali koje imaju pravo na zemljištu ili imovini koje je priznato ili prepoznatljivo u nacionalnim zakonima; (c) osobe koje nemaju prepoznatljivo zakonsko pravo ili pravo na zemljištu ili imovini koju zauzimaju ili koriste u vreme datuma preseka.	Zakonom o eksproprijaciji priznaju se prava osoba koja imaju formalna zakonska prava na zemljištu i objektima, upisana u katastar nepokretnosti i ona čija su prava i potraživanja prepoznatljiva po nacionalnim zakonima, odnosno mogu se utvrditi na osnovu kupoprodajnih ugovora, rešenja o nasleđivanju i slično. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada reguliše preseljenje lica koja žive u neformalnim objektima (bez dozvola, jer su izgrađeni suprotno zakonodavstvu i/ili na javnom ili privatnom zemljištu koje im ne pripada), u situacijama od javnog interesa i eksproprijacije. Ne postoji pravno priznanje neformalnog korišćenja zemljišta, iako takvi korisnici imaju mogućnosti da potražuju svoja prava na nadoknadu za sve useve ili drveće koje su zasadili i uzgajali, kao i za sva poboljšanja koja su izvršili na zemljištu.	Delimično usklađeno. Neformalni korisnici zemljišta, ako su registrovani kao pogođeni projektom u vreme datuma preseka, imaju pravo na nadoknadu i pomoć, što će biti definisano tokom planiranja raseljavanja.
9	Prava na nadoknadu i pomoć	Klijent će obezbediti nadoknadu za gubitak zemljišta, druge imovine ili prirodnih resursa i pristup njima koji su pribavljeni ili pogođeni projektom. Klijent će uz kompenzaciju pružiti pomoć pri preseljenju, koja se odnosi	Zakon o eksproprijaciji predviđa davanje nadoknade za zemljište i svu imovinu koja se nalazi na zemljištu na koju projekat utiče. Zakonom o stanovanju i održavanju zgrada propisano je da lokalna samouprava u kojoj domaćinstvo ima prijavljeno	Delimično usklađeno. Pomoć za preseljenje i/ili obnovu sredstava za život biće obezbeđena pogođenim osobama, što



Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
		na tehničku i finansijsku pomoć koja se pruža raseljenim licima, kao vid podrške njihovim naporima u preseljenju u novi dom i obnavljanju njihovih prihoda ili izvora prihoda.	prebivalište mora da obezbedi adekvatan smeštaj ¹¹ , ako domaćinstvo ne poseduje drugu nepokretnost za stanovanje ili dovoljno sredstava za obezbeđenje drugog smeštaja. Zakon takođe propisuje da zakupci koji imaju ugovore na neodređeno vreme (bez obzira ko je vlasnik), imaju pravo na preseljenje u uporedivi stan (u javnoj svojini), ako oni ili bilo koji član njihovog domaćinstva ne poseduju drugu nepokretnost za stanovanje. Ne postoji zakonska obaveza za pružanje pomoći pri raseljavanju i/ili obnavljanju sredstava za život izvan davanja nadoknade za ugroženu imovinu. Ne postoji zakonska obaveza za pružanje pomoći pri raseljavanju i/ili obnavljanju sredstava za život izvan davanja nadoknade za ugroženu imovinu.	će biti definisano tokom planiranja raseljavanja. Pružanje pomoći je u nadležnosti lokalnih samouprava u kojima pogođena lica imaju prebivalište i stoga je potrebna koordinacija između IŽS i opština da bi se ispunili zahtevi EBRD/EIB.
10	Trenutak obezbeđivanja nadoknade	Nadoknada će biti obezbeđena pre raseljavanja ili ustanovljavanja ograničenja pristupa zemljištu ili imovini. Kada su pokušaji da se kontaktiraju vlasnici koji su odsutni bili neuspešni, kada su osobe pogođene projektom odbile pravične ponude na nadoknadu, ili kada su sporovi oko vlasništva nad zemljištem ili imovinom predmet dugotrajnih sudskih postupaka, klijent može deponovati sredstva za nadoknadu predviđena planom preseljenja na poseban račun na kome se obračunava kamata, i	Prema Zakonu o eksproprijaciji, pravo ulaska u posed stiče se kada je postignut sporazum o naknadi ili kada odluka o naknadi postane pravosnažna (tj. protiv nje se ne može uložiti žalba). Nadoknada se isplaćuje ubrzo nakon toga. Dokaz da su sredstva za eksproprijaciju obezbeđena u budžetu mora biti priložen uz predlog za eksproprijaciju. Hitan ulazak u posed može odobriti Ministarstvo finansija, ako utvrdi da je to neophodno zbog hitnosti izvođenja radova, ako je rešenje o eksproprijaciji pravosnažno i ako je pre toga vlasniku upućena ponuda u kojoj se navodi oblik i visina naknade. Ukoliko je predmet eksproprijacije kuća ili poslovn/poljoprivredni objekat, i ako se nadoknada	Usklađeno.

¹¹ Adekvatan smeštaj mora da zadovolji neke osnovne kriterijume, i to: lokacija koja omogućava pristup infrastrukturi, nezagađeno zemljište, sredstva za život i pristup javnim uslugama, pristupačnost stanovanja, veličina (minimalno 8 m² po osobi), priključci domaćinstva na struju, vodu i kanalizaciju, sigurnost i bezbednost, pristupačnost za osobe sa invaliditetom i stare i kulturna prihvatljivost.



Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
		nastaviti sa projektnim aktivnostima u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom. Nadoknada će biti obezbeđena vlasnicima odmah nakon rešavanja spora oko prava.	isplaćuje u naturi, mora biti obezbeđen odgovarajući privremeni objekat dok se ne obezbedi objekat za zamenu. Zakon o linernoj infrastrukturi navodi da organ koji vodi postupak eksproprijacije ima pravo da odredi privremenog zastupnika, ako se ne može utvrditi prebivalište upisanog vlasnika nekretnine ili ako je upisani vlasnik preminuo, a ostavinski postupak nije okončan. U tom slučaju se iznos naknade deponuje kod suda. Pravo vlasnika (ili njegovih naslednika) da potražuje nadoknadu ne zastareva, i on to može učiniti čak i godinama nakon što je eksproprijacija završena.	
11	Naknada u zamenskoj imovini / novcu	Klijent će ponuditi nadoknadu u obliku zamenskog zemljišta, osim ako se pokaže da je to neizvodljivo ili neprihvatljivo za vlasnike. Davanje novčane nadoknade za izgubljeno zemljište ili imovinu u punoj zamenskoj vrednosti, umesto nadoknade u obliku zamenske imovine, može biti prikladno: (a) kada izvori prihoda nisu zasnovani na korišćenju zemljišta; (b) kada su izvori prihoda zasnovani na korišćenju zemljišta, ali zemljište neophodno za projekat predstavlja mali deo ukupne imovine, a korišćenje preostalog zemljišta je ekonomski održivo; ili (v) kada postoje aktivna tržišta za zemljište, stambene objekte i radnu snagu, pogođene osobe koriste takva	Zakon o eksproprijaciji navodi da se nadoknada može obezbediti u obliku zamenske imovine za poljoprivredno zemljište ili za stambeno-poslovne objekte (ako su izvor sredstava za život), na zahtev vlasnika sa formalnim zakonskim pravima, ukoliko odgovarajuća zamenska imovina postoji.	Usklađeno.



Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
		tržišta i postoji dovoljna ponuda zemljišta i stanova.		
12	Prava u slučaju ekonomskog izmeštanja preduzeća	Kada pribavljanje zemljišta ili uspostavljanje ograničenja na korišćenje zemljišta utiče na poslovanje (formalno ili neformalno), klijent će obezbediti nadoknadu tako da obuhvata sledeće: (a) troškove ponovnog uspostavljanja poslovnih aktivnosti na drugom mestu; (b) izgubljeni neto prihod tokom prelaznog perioda; i (v) troškove prenosa i ponovnog instaliranja postrojenja, mašina ili druge opreme, prema potrebi. Klijenti su u obavezi da pruže dodatnu ciljanu pomoć i mogućnosti kako bi se najmanje obnovio, a po mogućstvu i unapredio, kapacitet za ostvarivanje prihoda, nivo proizvodnje i životni standard, kako vlasnika poslovne aktivnosti, tako i zaposlenih koji ostanu bez prihoda ili radnog mesta.	Zakon o eksproprijaciji predviđa nadoknadu za zemljište i poslovne objekte, kao i druge troškove ponovnog uspostavljanja poslovnih aktivnosti na drugom mestu (na primer izgubljeni neto prihod tokom prelaznog perioda, ako se utvrdi da je do takvog gubitka došlo), na osnovu procene veštaka. Zakon o radu reguliše prava radnika, koji mogu doživeti privremene prekide u radu ili trajni gubitak posla, i ta prava se ostvaruju preko Nacionalne službe za zapošljavanje. Ne postoji zakonska obaveza da se pruži dodatna ciljana pomoć i obezbedi vlasnicima poslovnih aktivnosti kao i zaposlenima koji gube platu ili zaposlenje mogućnost da ponovo uspostave iste ili gde je moguće poboljšaju svoje izvore prihoda, nivo proizvodnje i životni standard.	Delimično usklađeno. Ciljana pomoć će biti pružena pogođenim osobama, što će biti definisano tokom planiranja raseljavanja. Pružanje pomoći osobama koje dožive privremene prekide u radu ili izgube posao/poslovanje je u nadležnosti Nacionalne službe za zapošljavanje, kao i lokalnih samouprava u kojima pogođena lica imaju prebivalište, i stoga je potrebna koordinacija između IŽS i opština (uz saradnju sa lokalnim ekspoziturama NSZ) da bi se ispunili zahtevi EBRD/EIB.
13	Društveni objekti lokalne zajednice, infrastruktura i javni sadržaji	Klijent će zameniti sve obuhvaćene društvene objekte lokalne zajednice, infrastrukturu ili javne sadržaje kako bi obezbedio bolji ili sličan nivo usluge, na osnovu konsultacija sa pogođenom zajednicom i relevantnim državnim	Zakonodavstvo Republike Srbije nalaže da se svi pogođeni objekti, komunalni i javni sadržaji zamene u dogovoru sa njihovim vlasnicima (opština, mesna zajednica, itd.).	Usklađeno.



Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
		organima.		
14	Objavljivanje informacija, konsultacije i informisano učešće pogođenih osoba	Klijent će organizovati razumljive konsultacije sa pogođenim osobama i zajednicama tokom procesa planiranja i implementacije preseljenja u skladu sa principima i procesima navedenim u politikama EBRD/EIB (kao što je predstavljeno u Planu uključivanja zainteresovanih strana), uz objavljivanje relevantnih informacija putem jednostavnih, praktičnih, tačnih i kulturno prihvatljivih dokumenata.	Odluka o utvrđivanju javnog interesa, sa spiskom parcela predloženih za eksproprijaciju, se objavljuje. Vlasnici bivaju obavešteni da je podnet predlog za eksproprijaciju i pisanim putem bivaju pozivani na raspravu od strane organa uprave da iznesu sve činjenice koje bi mogle biti od značaja za eksproprijaciju. Dalje rasprave se održavaju u okviru postupka za određivanje naknade. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada navodi da se plan preseljenja mora izraditi u konsultaciji sa pogođenim ljudima (osobama koje žive u neformalnim objektima na zemljištu koje im ne pripada) i organizacijama koje štite ljudska prava. Zaključci sa konsultacija predstavljaju obavezni deo nacrtu odluke o neophodnosti preseljenja. Konačna odluka o neophodnosti raseljavanja objavljuje se u službenom listu lokalne samouprave koja ju je donela.	Delimično usklađeno. Objavljivanje informacija i konsultacije sa pogođenim ljudima nastaviće se tokom planiranja projekta i raseljavanja.
15	Žalbeni mehanizam	Klijent će uspostaviti efikasan mehanizam za podnošenje žalbi što je ranije moguće u procesu pribavljanja zemljišta i preseljenja, kako bi se rešavali konkretni problemi u vezi sa naknadom, preseljenjem ili merama obnove izvora prihoda, a koje su pogođene osobe (ili druga lica) blagovremeno podnele, u skladu sa principima i procesima navedenim u politikama EBRD/EIB (kao što je predstavljeno u Planu uključivanja zainteresovanih strana).	Zakon o eksproprijaciji predviđa pravo osoba obuhvaćenih projektom da pokrenu upravni spor pred nadležnim sudom protiv rešenja o utvrđivanju javnog interesa. Protiv rešenja o eksproprijaciji mogu podneti žalbu Ministarstvu finansija. Ukoliko Ministarstvo finansija odbije ili odbaci žalbu, pogođena lica mogu pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom. Ako se sporazum o naknadi ne postigne u roku od dva meseca od pravosnažnosti odluke o eksproprijaciji, predmet će biti prosleđen lokalnom sudu radi utvrđivanja visine naknade.	Delimično usklađeno. Mehanizam za žalbe biće uspostavljen i implementiran tokom planiranja i implementacije raseljavanja.



Broj	Tema	Zahtevi EBRD i EIB	Zakonodavstvo Republike Srbije	Usklađenost
16	Izrada Plana pribavljanja zemljišta i preseljenja	Za rešavanje rizika i uticaja identifikovanih tokom procene uticaja na životnu sredinu i socijalna pitanja, klijent će pripremiti plan preseljenja. Kada je priroda ili obim uticaja povezanih sa pribavljanjem zemljišta nepoznat zbog faze u kojoj se projekat nalazi i detaljan popis osoba i imovine koji su obuhvaćeni projektom se zbog toga ne može sprovesti, klijent će pripremiti okvir za preseljenje. Kada se komponente projekta definišu dovoljno detaljno, detaljan plan preseljenja će biti pripremljen na osnovu okvira za preseljenje.	Zakon o eksproprijaciji ne predviđa obavezu izrade Plana pribavljanja zemljišta i preseljenja. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada obavezuje lokalne samouprave (opštine) da izrade plan preseljenja za lica koja zauzimaju nelegalne objekte koji se nalaze na zemljištu koje im ne pripada. Odluka o neophodnosti raseljavanja i plan raseljavanja moraju da sadrže podatke: • Razlozi za preseljenje • Mapa područja sa prikazom obuhvaćenih zemljišnih parcela. • Ukupan broj domaćinstava i osoba koje treba da se presele. • Dinamika i rokovi za preseljenje • Identifikacioni podaci o osobama koje se sele (ime, prezime i matični broj) • Lokacija i vrsta smeštaja.	Delimično usklađeno. Izradiće se Plan raseljavanja na osnovu Okvirne politike raseljavanja.
17	Praćenje i procena	Klijent će uspostaviti procedure za praćenje i procenu sprovođenja plana preseljenja i preduzeti korektivne mere ako je potrebno tokom implementacije kako bi postigao ciljeve, u skladu sa zahtevima EBRD/EIB.	Nema zakonske obaveze za praćenje i procenu eksproprijacije. Zakon o stanovanju i održavanju zgrada nalaže da lokalna samouprava vodi registar o tome kako je raseljavanje sprovedeno, uključujući lične podatke o obuhvaćenim osobama (ime i prezime, matični broj i adresa prebivališta ili boravišta).	Delimično usklađeno. Aktivnosti praćenja i procene koje će se sprovoditi prilikom raseljavanja biće definisane tokom planiranja raseljavanja.



5 KLJUČNI PRINCIPI PRIBAVLJANJA ZEMLJIŠTA, KOMPENZACIJE I POMOĆI

Ključni principi koji određuju buduće planiranje i implementaciju otkupa zemljišta za ovaj projekat su sledeći:

- Naponi da se izbegne ili barem svede na minimum fizičko i ekonomsko raseljavanje nastaviće se tokom faze izrade RAP-a;
- Biće sprovedena socio-ekonomska anketa pogođenih ljudi/domaćinstava kako bi se procenili uticaji, pružile osnovne informacije i osmislile odgovarajuće mere za preseljenje i obnavljanje izvora prihoda koje će biti opisane u RAP-u;
- Popis lica koja nemaju priznato pravno pravo niti potraživanje na zemljište koje koriste ili imovinu koju zauzimaju biće sproveden istovremeno sa društveno-ekonomskim istraživanjem. Datum sprovođenja popisa predstavljaće datum preseka za utvrđivanje podobnosti za ovu kategoriju pogođenih lica/subjekata.
- Organizovaće se konsultacije i pružati informacije pogođenima tokom izrade i sprovođenja RAP-a.
- Naknada za svu pogođenu imovinu biće obezbeđena po punoj zamenskoj vrednosti, bez obzira na to da li je formalno upisana ili ne, na osnovu izveštaja ovlašćenih procenitelja. Puna zamenska vrednost se različito definiše za različite vrste imovine, kako je objašnjeno u nastavku dokumenta;
- U slučaju fizičkog raseljavanja, nadoknada će biti isplaćena pre preuzimanja stečenih objekata ili zemljišta. U slučajevima eksproprijacije samo zemljišta, po pravilu, obeštećenje će biti obezbeđeno kada odluke o eksproprijaciji postanu pravnosnažne i pre ulaska u posed i izvođenja bilo kakvih građevinskih radova. Izuzeci od ovog pravila mogu se javiti u slučajevima kada pogođeni vlasnik ne može da se identifikuje, kao što su slučajevi odsutnih vlasnika ili vlasnika koji su preminuli, ali čija ostavinska rasprava nije zakonski okončana, ili uopšte nije ni započeta. Drugi izuzeci uključuju odbijanje da se prihvati pravična ponuda za nadoknadu, neodazivanje na pozive upravnih organa za učešće u raspravama o predloženoj nadoknadi, ili produženi sudski postupci zbog sukobljenih potraživanja. U takvim slučajevima, nadoknada će biti realizovana nakon što se završe svi pravni postupci u skladu sa zakonom. Izuzetno, u slučajevima eksproprijacije objekata, građevinski radovi mogu započeti i pre isplate nadoknade, pod uslovom da je objekat nenaseljen, da imovinskopравни status objekta nije rešen, da su vlasnici nepoznati ili nedostupni, ili da je vlasnik preminuo, a ostavinski postupak nije okončan ili nije ni započet. U takvim slučajevima, građevinski radovi mogu započeti samo ako je iznos naknade uplaćen na poseban namenski račun koji nosi kamatu, sve dok se sudski ili upravni postupak ne završi;
- Ugroženi pojedinci i domaćinstva biće identifikovani i biće im pružena pomoć na osnovu njihovih specifičnih potreba, u skladu sa dogovorom sa odgovornim lokalnim samoupravama;



- Izvor sredstava za život i životni standard pogođenih lica, u poređenju sa periodom pre raseljavanja, treba da budu poboljšani ili, najmanje, vraćeni na prethodni nivo;
- Životni uslovi fizički raseljenih lica treba da budu obezbeđeni kroz obezbeđenje adekvatnog stanovanja (uključujući osnovne usluge i komunalnu infrastrukturu) sa sigurnošću stanarskog prava, pod uslovima koji ne ostavljaju raseljena domaćinstva u lošijem položaju nego što su bila pre preseljenja.
- Sva nadoknada i pomoć biće podjednako dostupna muškarcima i ženama;
- Sprovede se žalbeni mehanizam putem koga sve pogođene osobe mogu podneti svoje žalbe i pitanja u vezi sa naknadom i raseljavanjem i očekivati pravovremeni odgovor;
- Praćenje sprovođenja kompenzacije, raseljavanja i obnavljanja izvora prihoda redovno će se sprovoditi i o tome će MFI dobijati redovne izveštaje.

6 ISPUNJAVANJE USLOVA ZA KOMPENZACIJU I POMOĆ

6.1 Kategorije osoba koje ispunjavaju uslove

U skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i zahtevima EBRD/EIB, dve glavne kategorije osoba/subjekata (npr. preduzeća) koje ispunjavaju uslove su definisane kako sledi:

KATEGORIJA 1: Lica/subjekti **sa formalnim zakonskim pravima na zemljištu ili imovini ili pravima koja su prepoznatljiva pred nacionalnim zakonodavstvom**¹², čija prava proizilaze iz pravnih instrumenata (upis u katastar ili druge registre, ostavinska rešenja, pravni ugovori i slično). U odnosu na ovaj Projekat, kategorija 1 uključuje legalne vlasnike zemljišta ili objekata u privatnom vlasništvu, lica koja borave u stanovima IŽS u skladu sa važećim pravnim osnovom, lica koja formalno iznajmljuju zemljište ili objekte, vlasnike legalnih poslovnih aktivnosti i njihove registrovane zaposlene.

KATEGORIJA 2: Lica/subjekti **bez zakonskih prava ili zakonitih potraživanja** na zemljištu ili imovini koju koriste ili zauzimaju, čija se prava utvrđuju na osnovu njihovog prisustva u oblasti pogođenoj projektom u vreme datuma preseka, a to će biti datum popisa i socio-ekonomske ankete. U odnosu na ovaj Projekat, kategorija 2 uključuje osobe koje neformalno koriste zemljište ili objekte, osobe koje borave u stanovima IŽS bez važećeg pravnog osnova i sve osobe čiji su formalni ili neformalni prihodi ili izvori prihoda pogođeni kao rezultat otkupa zemljišta za ovaj projekat.

¹² Kategorija 1 obuhvata ljude sa formalnim zakonskim pravima i one čija su prava prepoznatljiva prema nacionalnom zakonodavstvu, koji su navedeni kao dve različite kategorije u standardima EBRD i EIB. Međutim, pošto u Srbiji imaju ista prava, izvedena na isti način, među njima nema razlike i oni su grupisani zajedno. Kategorija 2 odgovara trećoj kategoriji u relevantnim standardima EBRD i EIB.



6.2 Ranjive osobe / domaćinstva

Na osnovu obilaska terena na različitim projektnim lokacijama, utvrđeno je da ne postoje područja u kojima ljudi koji pripadaju određenoj ugroženoj grupi žive kolektivno. Međutim, utvrđeno je da postoje slučajevi napuštenih objekata duž železničke trase, koje je verovatno nekada koristila železnica, koji su u lošem stanju, a neki od njih mogu biti i neformalno naseljeni. Iskustva iz sličnih projekata u Srbiji i regionu sugerišu da je moguće da se radi o veoma ranjivim domaćinstvima kojima je potrebna pomoć u slučaju da budu pogođena projektom.

Slučajevi neformalnog korišćenja javnog (železničkog) zemljišta u ovoj fazi nisu identifikovani, međutim, na osnovu iskustva moguće je da i takvi slučajevi postoje. Iskustvo takođe pokazuje da takvi slučajevi neformalnog korišćenja zemljišta ne treba automatski da se smatraju dokazom ugroženosti korisnika, već ponekad mogu biti rezultat toga što ljudi koriste zemljište za koje znaju da je prazno i da nikome ne služi, posebno ako se nalazi na pogodnoj lokaciji, na primer, u blizini njihovog zemljišta koje obrađuju ili u blizini mesta stanovanja. Ipak, takve slučajeve je potrebno detaljno evidentirati i istražiti kako bi se moglo utvrditi da li su osobe koje koriste zemljište ranjive i da li je to zemljište važan izvor egzistencije za njih. Ovo se odnosi i na ljude koji mogu biti zakoniti vlasnici pogođenog zemljišta, ali je to zemljište jedino koje imaju i nemaju kapaciteta da lako nađu zamensko zemljište koristeći nadoknadu koju dobiju.

Područja zahvaćena projektom uključuju i male seoske zajednice, sa populacijom koja stari, i velika je verovatnoća da među domaćinstvima koja će morati da se presele postoje i ona koja se sastoje od jedne starije osobe ili starijeg para, a koji možda nemaju kapacitet ili podršku da organizuju kupovinu ili izgradnju nove kuće i da se sami presele. Drugi faktori koji bi mogli da ograniče potencijal domaćinstava da se presele uprkos tome što su primili adekvatnu nadoknadu su ukoliko je član domaćinstva teško bolestan ili invalid, domaćinstva u kojima samohrani roditelj brine o maloj deci bez podrške ili domaćinstva koja žive u siromaštvu.

Svima ovim grupama će biti potrebna pomoć da se presele, a nakon njihovog identifikovanja tokom izrade RAP-a, potrebno je definisati odgovarajuće mere pomoći i usaglasiti ih sa nadležnim institucijama.

Pored toga, na osnovu iskustva iz drugih projekata, poznajući sastav stanovništva i nivo obrazovanja i pristupa informacijama u nekim manjim ruralnim zajednicama, važno je lično komunicirati sa ljudima, odgovoriti na njihova pitanja i strahove u pogledu raseljavanja.



7 MATRICA PRAVA

Sledeća tabela daje pregled prava svake kategorije pogođenog lica/entiteta, za svaku vrstu gubitka. Prava su detaljnije objašnjena u odeljku 8RPF-a.

Tabela 6 Matrica prava

Vrsta mogućeg gubitka / uticaja	Kategorija pogođenih osoba / subjekata	Prava:
Gubitak zemlje ili pristupa zemlji	Vlasnik zemlje	Novčana nadoknada za zemljište po punoj zamenskoj vrednosti ili odgovarajuće zamensko zemljište, ako to vlasnik zahteva i ukoliko je takvo zemljište dostupno. Preostalo zemljište za koje se utvrdi da je ekonomski neodrživo (neisplativo), takođe će biti pribavljeno, ukoliko to zahteva vlasnik i na osnovu mišljenja ovlašćenog veštaka.
	Formalni korisnik zemlje (zakupac zemlje)	Obaveštenje o planiranom preuzimanju zemljišta, u toku sprovođenja socio-ekonomske ankete za izradu RAP-a. Ako se iznajmljuje javno zemljište – prilagođavanje ugovora ili davanje zamenskog zemljišta na korišćenje, ako to korisnik zahteva i ukoliko je takvo zemljište dostupno.
	Neformalni korisnik zemlje	Obaveštenje o planiranom preuzimanju zemljišta, u toku sprovođenja socio-ekonomske ankete za izradu RAP-a. U slučaju ugroženosti, pomoć u vidu obezbeđivanja pristupa drugom zemljištu za korišćenje i/ili druga pomoć u skladu sa vrstom ugroženosti.
Gubitak useva, zasada, drveća itd.	Vlasnik useva, drveća, zasada (može biti vlasnik ili korisnik zemljišta)	Pravo na berbu useva ili voća. I/ILI Novčana nadoknada za izgubljene useve, prinose i drvenu građu, u punoj zamenskoj vrednosti, utvrđenoj od strane ovlašćenih veštaka.



Vrsta mogućeg gubitka / uticaja	Kategorija pogođenih osoba / subjekata	Prava:
Gubitak stambenog objekta i fizičko raseljavanje domaćinstva koje u njemu živi	Vlasnik stambenog objekta ili stana i članovi njegovog/njenog domaćinstva	Novčana naknada za stambeni objekat/stan u punoj zamenskoj vrednosti, utvrđenoj od strane ovlašćenih veštaka. I Troškovi preseljenja na osnovu procene veštaka ili pomoć pri selidbi od strane izvođača.
	Formalni korisnik stambenog prostora ili stana (koji iznajmljuje) i članovi njegovog/njenog domaćinstva	Obaveštenje o planiranom preuzimanju objekta u toku sprovođenja socio-ekonomske ankete za izradu RAP-a I pomoć pri selidbi ili dodatak za troškove preseljenja.
	Neformalni korisnik stambenog objekta ili stana i članovi njegovog/njenog domaćinstva	Obaveštenje o planiranom preuzimanju objekta u toku sprovođenja socio-ekonomske ankete za izradu RAP-a I pomoć pri selidbi ili dodatak za troškove preseljenja. U slučaju ranjivosti, zamenski stambeni prostor na korišćenje (socijalno stanovanje) i pomoć u skladu sa vrstom ugroženosti.
Gubitak mesta stanovanja (železničke kuće ili stana), sa ili bez ugovora, i fizičko raseljavanje domaćinstva koje u njemu živi	Članovi domaćinstva koji žive u kući, u skladu sa popisom	Pravo na korišćenje zamenskog stambenog prostora (kuće ili stana) koji po veličini i kvalitetu odgovara izgubljenom stambenom prostoru, sa sigurnošću zakupa (ugovor o daljem zakupu ili korišćenju) I pomoć pri selidbi ili dodatak za troškove preseljenja.
Gubitak nestambenog objekta/prostora (šupa, garaža, bunar, poslovni prostor itd.)	Vlasnik objekta/prostora	Novčana naknada za pogođeni objekat/prostorije u punoj zamenskoj vrednosti, utvrđenoj od strane ovlašćenih veštaka.



Vrsta mogućeg gubitka / uticaja	Kategorija pogođenih osoba / subjekata	Prava:
	Formalni korisnik objekta/prostora (koji iznajmljuje objekat)	Obaveštenje o planiranom pribavljanju objekta/prostora u toku sprovođenja socio-ekonomske ankete za izradu RAP-a.
Gubitak aktivnih poslovnih aktivnosti	Vlasnik aktivne registrovane poslovne delatnosti	Na osnovu nalaza ovlašćenog veštaka: - troškovi ponovnog uspostavljanja poslovnih aktivnosti na drugom mestu, - izgubljeni neto prihod tokom prelaznog perioda ako se utvrdi da je do takvog gubitka došlo, - troškovi prenosa i ponovne instalacije postrojenja, mašina ili druge opreme
	Zaposleni pogođene firme (trajni ili povremeni, registrovani i neregistrovani)	Naknada za izgubljenu zaradu od poslodavca ili pomoć koju pruža Nacionalna služba za zapošljavanje po osnovu osiguranja za slučaj nezaposlenosti ILI pružanje ciljanje pomoći u obnavljanju izvora prihoda i/ili mogućnosti zapošljavanja, uključujući i one koje pruža Projekat.
Uspostavljanje ograničenja korišćenja zemljišta u privatnom vlasništvu, koje sprečava vlasnike da grade nove objekte	Vlasnik zemljišta koji traži građevinsku dozvolu	Ukoliko objekat može da bude izgrađen u skladu sa urbanističkim planom odgovarajuće jedinice lokalne samouprave, IŽS će dati odobrenje u svim slučajevima kada bezbednost železnice i planiranog novog objekta nije ugrožena. U slučajevima kada to nije moguće, IŽS će sarađivati sa vlasnikom zemljišta i predložiti izmene koje je potrebno izvršiti na planiranom objektu ili izmene njegovog položaja (lokacije) kako bi saglasnost mogla da bude data.
Gubitak prihoda ili izvora prihoda (formalni ili neformalni) povezan sa bilo kojim od gore navedenih	Sve kategorije pogođenih osoba koje su prethodno navedene	Individualno prilagođena pomoć u obnavljanju ili poboljšanju izvora prihoda (npr. pomoć pri zapošljavanju na Projektu ili preko NSZ, pomoć u obezbeđivanju pristupa drugom zemljištu za korišćenje, pomoć u obezbeđivanju pristupa



Vrsta mogućeg gubitka / uticaja	Kategorija pogođenih osoba / subjekata	Prava:
gubitaka (ekonomsko raseljavanje)		dostupnim poljoprivrednim programima i subvencijama itd.)
Prouzrokovanje ozbiljnijih uticaja kod osoba kod kojih već postoji određena ranjivost	Ugroženi pojedinci/domaćinstva	Individualno prilagođena pomoć (pomoć u pribavljanju potrebnih ličnih dokumenata, pomoć pri otvaranju bankovnog računa, pomoć u obezbeđivanju pristupa socijalnim ili zdravstvenim programima koji su dostupni u opštini itd.)
Gubitak društvenih objekata, infrastrukture i javnih sadržaja	Lokalna zajednica ili grupa	Zamena društvenih objekata, infrastrukture i javnih sadržaja.

8 PRINCIPI KOMPENZACIJE I POMOĆI

Kao što se može videti u gornjoj matrici prava, različite vrste gubitaka će zahtevati različite mere kompenzacije i pomoći za različite grupe ljudi koji ispunjavaju uslove. Ovaj odeljak daje odgovore na najčešća pitanja koja ljudi imaju u vezi sa eksproprijacijom, dok će detaljnije informacije biti pružene onima koji su direktno pogođeni otkupom zemljišta, u fazi izrade RAP-a.

Osnovni princip koji će se poštovati u isplati kompenzacije za sve vrste pogođene imovine je da se osigura da ona bude u skladu sa principom zamenske vrednosti. Namera je da se osigura da pogođene osobe dobiju dovoljnu naknadu koja bi im omogućila da zamene svu izgubljenu imovinu ili kupe imovinu višeg kvaliteta, bez ikakvih dodatnih troškova ili gubitaka. Za neke osobe, kompenzacija sama po sebi možda neće biti dovoljna za postizanje ovih ciljeva i biće potrebna dodatna pomoć kako bi se osiguralo da budu u mogućnosti da u potpunosti obnove (i poboljšaju, ako je moguće) svoj životni standard i izvore prihoda.

8.1 Gubitak zemljišta, zasada, drveća

Kao što se može videti u prethodnim odeljcima, za potrebe ovog Projekta se može očekivati pribavljanje zemljišta u privatnom vlasništvu. Visinu naknade za različite kategorije pogođenog zemljišta (poljoprivredno/šumsko zemljište ili građevinsko zemljište) će definisati lokalna Poreska uprava, na osnovu poslednjih notarskih ugovora o kupoprodaji zemljišta, u blizini pogođenog zemljišta. Vlasnici parcela koje su samo delimično zahvaćene imaju pravo da zahtevaju da im se



otkupi i ostatak zemljišta, ako ovlašćeni veštaci utvrde da će ovo zemljište biti ekonomski neisplativo (preostalo zemljište) i/ili na drugi način neupotrebljivo. Iako zakon dozvoljava vlasnicima pogođenog zemljišta da zatraže davanje zamenskog zemljišta umesto novčane naknade ako je to moguće, IŽS, kao javno preduzeće koje ne poseduje zemljište, u ovom trenutku nema mogućnosti da udovolji ovom zahtevu. Mogućnosti obezbeđivanja ovog oblika kompenzacije biće istražene tokom izrade RAP-a.

Vlasnici useva koji se nalaze na pogođenom zemljištu imaju pravo da ih uberu (požanju), kao i da uberu voće i poseku stabla (u slučaju voćnjaka i vinograda) pre nego što se zemljište iskoristi za izgradnju. Ukoliko to nije moguće, svi povezani gubici će biti nadoknađeni u punoj zamenskoj vrednosti, kako to utvrde ovlašćeni veštaci odgovarajuće struke (stručnjaci za poljoprivredu, šumarstvo).

8.2 Gubitak stambenog prostora i drugih objekata

Još jedan značajan uticaj u svakom procesu pribavljanja zemljišta je gubitak stambenih i drugih objekata, uključujući poslovne objekte, što primorava ljude da se presele u nove stanove ili presele svoje poslovanje. Da bi se omogućila zamena tako pogođene imovine, biće angažovani ovlašćeni veštaci odgovarajuće struke koji će obračunati njihovu zamensku vrednost. Prema zakonu, i u skladu sa zahtevima EBRD/EIB, za sve objekte, bez obzira na njihov pravni status (formalni ili neformalni), njihovi vlasnici će dobiti naknadu. Naknada za uknjižene, legalne objekte će se obračunavati na osnovu njihove tržišne vrednosti, dok će se naknada za neuknjižene stambene objekte, kao i sve nestambene objekte (štale, garaže, bunari i sl.) zasnivati na njihovoj građevinskoj vrednosti. Troškovi preseljenja nameštaja, ličnih stvari, opreme i sl. na drugu lokaciju takođe će biti uključeni u predviđeni iznos naknade. U nekim specifičnim slučajevima, IŽS može zatražiti od izvođača radova, koji često imaju velika vozila na licu mesta, da pomognu ljudima da presele svoje stvari.

Uobičajena praksa koju IŽS primenjuje prilikom pokretanja eksproprijacije je da se prvo obrati vlasnicima stambenih (i poslovnih) objekata, kako bi im se ostavilo dovoljno vremena za preseljenje, imajući u vidu da će za neke od njih rešenje biti izgradnja novih objekata na drugim lokacijama, za šta je potrebno vreme. To neće uvek biti moguće, ali će se o opcijama razgovarati i dogovarati sa svakim pojedinačnim vlasnikom.

Domaćinstva koja žive u pogođenim objektima i stanovima u vlasništvu IŽS imaju pravo na zamenu stanova, jer je to uobičajena praksa preduzeća širom Srbije. Svakom pogođenom domaćinstvu će se pristupiti pojedinačno kako bi se razgovaralo o opcijama preseljenja, kada dođe vreme za preseljenje, i svi dogovori će se odraziti u novim ugovorima, pružajući pogođenim domaćinstvima sigurnost posjedovanja.



Imajući u vidu da Projekat pokriva veliku površinu i da duž pruge ima slobodnih ili napuštenih objekata, moguće je da su neki neformalno zauzeti. Ovi objekti su u veoma lošem stanju i ljudi koji u njima borave, obično su među najugroženijim građanima, bez ikakvog alternativnog prebivališta. Prisustvo takvih domaćinstava u okviru projektne trase mora se istražiti tokom izrade RAP-a i, ako budu registrovana u vreme popisa (datuma preseka), oni će imati pravo na socijalno stanovanje. Obezbeđivanje socijalnog stanovanja je u nadležnosti lokalne samouprave (opštine) u kojoj pogođeno lice ima prijavljeno prebivalište, a mehanizmi za sprovođenje ovog rešenja biće razvijeni i predstavljeni u RAP-u.

8.3 Ograničenja u korišćenju zemljišta

Specifičan gubitak zbog uticaja koji bi mogao nastati tokom faze puštanja u rad Projekta, a proističe iz Zakona o železnici, jeste obaveza vlasnika zemljišta da dobije dozvolu od IŽS za izgradnju novog objekta na svom privatnom zemljištu u okviru infrastrukturnog pojasa od 25 m. Da bi se dobila dozvola, izgradnja novog objekta mora biti u skladu sa urbanističkim planom relevantne opštine. Ako je taj uslov ispunjen, lice koje namerava da gradi mora da zatraži odobrenje od IŽS. U većini slučajeva, IŽS izdaje odobrenja za takve zahteve i nastaviće to da radi. Međutim, ukoliko bi predloženi objekat ugrozio rad železnice ili bi sam objekat bio ugrožen saobraćanjem vozova, IŽS će sarađivati sa vlasnikom zemljišta i predložiti izmene koje je potrebno izvršiti na planiranom objektu ili u pogledu njegovog položaja ili lokacije, tako da se odobrenje može dati.

Primena ograničenja korišćenja, izazvana ovim Projektom, važiće samo u naseljenim mestima gde se železnička trasa odvaja od postojeće.

8.4 Nadoknada za pogođene poslovne objekte

Nadoknada za pogođene poslovne objekte i zemljište na kome se nalaze biće obezbeđena na isti način kao što je opisano u odeljcima 8.1. i 8.2. Ovlašćeni veštaci će takođe proceniti dodatne troškove povezane sa premeštanjem poslovne aktivnosti na drugu lokaciju, uključujući troškove preseljenja materijala, opreme ili mašina na koje se to odnosi. Vremenski period koji je potreban za izmeštanje poslovne aktivnosti dogovaraće se sa svakim vlasnikom pojedinačno, u zavisnosti od vrste delatnosti. Kao što je ranije pomenuto, IŽS nastoji da inicira eksproprijaciju pogođenih poslovnih subjekata kao prioritet, kako bi se smanjile šanse za bilo kakav dodatni uticaj i gubitke za poslovni subjekt, uključujući i sve pogođene zaposlene. Ovlašćeni veštaci će utvrditi da li je, bez krivice samog vlasnika poslovne aktivnosti, došlo do bilo kakvog izgubljenog neto prihoda u prelaznom periodu, a takvi gubici će biti nadoknađeni u skladu sa zvaničnim finansijskim izveštajima o poslovanju.

Zaposleni u pogođenim preduzećima mogu očekivati nadoknadu za izgubljene zarade tokom tranzicionog perioda od svog poslodavca ili kroz pomoć koju pruža Nacionalna služba za



zapošljavanje što proističe iz osiguranja za slučaj nezaposlenosti. Osim toga, može im se pružiti ciljana pomoć u obnavljanju izvora prihoda i/ili mogućnosti zapošljavanja, uključujući i one koje pruža Projekat, kao što je opisano u odeljku 8.5 u nastavku.

8.5 Mere pomoći

IŽS će sarađivati sa opštinama na čijoj teritoriji će se vršiti eksproprijacija, kako bi se osiguralo da pogođena lica imaju pristup postojećim programima podrške koje pružaju opštine ili institucije na republičkom nivou, u zavisnosti od vrste uticaja i njihovih potreba. Kao i kod socijalnog stanovanja, pružanje podrške pogođenim licima (pristup zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju itd.) je u nadležnosti lokalne samouprave u kojoj pogođeno lice ima prijavljeno prebivalište.

Na osnovu iskustva sa drugih projekata, većina pogođenih osoba će se radije odlučiti za novčanu nadoknadu za svoju imovinu i neće im biti potrebna nikakva dodatna pomoć. Međutim, nekim pojedincima, posebno onima koji se mogu smatrati ranjivijim od ostatka stanovništva, biće potrebna pomoć i imaće pravo na nju.

Ovaj Projekat je linearni projekat i prosečne pogođene površine poljoprivrednog zemljišta nisu značajne, i njihovo eksproprijisanje neće proizvesti dugoročne finansijske gubitke za njihove korisnike. Međutim, mogu postojati izuzeci koji će zahtevati pružanje dodatne pomoći, tako da pogođeno lice/domaćinstvo može da povрати ili poboljša svoj životni standard i izvore prihoda. U opštinama se mogu obezbediti različite mere za pomoć ljudima koji se bave poljoprivredom, od subvencija do malih grantova (bespovratnih sredstava), u cilju povećanja kvaliteta poljoprivrednih proizvoda i/ili proizvodnih kapaciteta.

Nacionalna služba za zapošljavanje (NSZ) Republike Srbije je takođe važan potencijalni partner u implementaciji, sa svojim filijalama u pogođenim opštinama. NSZ može da radi sa pogođenim licima kako bi razvili sopstvene individualne planove poslovanja/zapošljavanja i kako bi im obezbedila pristup raspoloživim radnim mestima. Savetnici NSZ su na raspolaganju da usmere svakog registrovanog pojedinca u prijavljivanju za radna mesta i zadržavanju posla. NSZ takođe pruža savete za osnivanje mikro/malih preduzeća, subvencije za samozapošljavanje, kao i mogućnosti obuke i prekvalifikacije.

Kao i kod drugih sličnih projekata, od izvođača radova angažovanih za izvođenje građevinskih radova na ovom Projektu biće zatraženo da sarađuju sa lokalnim zainteresovanim stranama kako bi se maksimalno povećalo lokalno zapošljavanje i stvaranje mogućnosti zapošljavanja žena, tokom faze izgradnje.



Pored gore navedenih mera pomoći, lica i/ili domaćinstva koja su identifikovana kao ugroženija od drugih biće dodatno podržana u skladu sa njihovim potrebama u saradnji sa lokalnim samoupravama. Na osnovu iskustva sa drugih projekata, ovakvim domaćinstvima će možda biti potrebna pomoć za dobijanje ličnih dokumenata da bi mogli da pristupe programima podrške, pomoć u pristupu socijalnim ili zdravstvenim uslugama, pomoć pri upisu dece u novu školu itd.

8.6 Gubitak društvenih objekata, infrastrukture i javnih sadržaja

U vreme izrade ovog RPF-a nema detalja o potencijalno pogođenoj imovini lokalnih zajednica, osim saznanja da će neki lokalni sportski tereni verovatno biti pogođeni. Pored toga, na osnovu razgovora sa predstavnicima opština i dobijenih komentara na Prostorni plan, može se očekivati da će neke lokalne infrastrukturne mreže koje pripadaju lokalnom stanovništvu i/ili lokalnim zajednicama (npr. vodovodna mreža finansirana iz sredstava samodoprinosu), takođe morati da se izmeste. Sva takva imovina biće zamenjena bez ikakvih troškova za lokalne zajednice.

9 ULOGE I ODGOVORNOSTI

Da bi se osiguralo da RAP bude izrađen i sproveden u skladu sa ovim RPF-om, u tabeli ispod su definisane osnovne uloge i odgovornosti ključnih aktera u procesu, ispred IŽS, tj. Pravnog sektora, na čelu sa Menadžerom IŽS za pravne i korporativne poslove, i Jedinice za implementaciju projekta (engl. PIU). Uz njih, definisane su i osnovne aktivnosti RAP konsultanata koji će biti angažovani na izradi RAP-a, i opština i pružalaca usluga, čija podrška će biti neophodna kako bi se RAP implementirao. Detaljnije uloge svih uključenih strana biće definisane tokom izrade RAP-a.

Tabela 77 Uloge i odgovornosti za razvoj i sprovođenje RAP-a

Pravni sektor IŽS	Faza razvoja RAP-a: • Odobrenje plana za razvoj RAP-a, koji su izradili konsultanti za RAP • Organizovanje potrebnih sastanaka i prisustvovanje tim sastancima, po potrebi, uključujući sa pogođenim osobama i opštinama i/ili pružiocima usluga • Podrška RAP konsultantima da dobiju relevantne informacije, po potrebi • Pregled, komentarisanje i prihvatanje RAP-a
	Faza implementacije RAP-a: • Ukupna odgovornost za implementaciju RAP-a • Sprovođenje eksproprijacije, po zakonu



	• Upotreba pravnih instrumenata za postizanje rezultata u skladu sa ovim RAP-om, kao što je favorizovanje postizanja sporazuma o nadoknadi, obezbeđivanje nadoknade u punoj zamenskoj vrednosti, angažovanje ovlašćenih veštaka i obezbeđivanje da se u okviru njihovih izveštaja nalazi i procena troškova preseljenja, identifikacija i rešavanje neformalnog korišćenja zemljišta, pružanje informacija pogođenim osobama, upravljanje pritužbama itd. • Inicijalna procena kojim osobama je potrebno pružiti dodatnu pomoć za preseljenje i/ili pomoć u obnavljanju sredstava za život, kao i procena ugroženih pojedinaca/domaćinstava, na raspravama u okviru postupka eksproprijacije. Povratne informacije o ovim slučajevima socijalnim ekspertima IŽS u okviru PIU • Pregledanje i odobrenje planova pomoći koje izrade socijalni eksperti IŽS u okviru PIU, praćenje njihove implementacije i pružanja podrške po potrebi • Upravljanje žalbama u vezi sa RAP-om • Vođenje popisnog registra sa pogođenim zemljišnim parcelama i razmena informacija sa socijalnim ekspertima IŽS u okviru PIU, u cilju izrade izveštaja o životnoj sredini i socijalnim pitanjima na Projektu
IŽS socijalni ekspert(i)	PIU Faza razvoja RAP-a: • Učešće u procesu izrade RAP-a, u vezi sa identifikacijom ugroženih pojedinaca/domaćinstava (popis i socio-ekonomska anketa) i davanje preporuka pravnom sektoru prilikom definisanja pomoći pri raseljavanju i obnavljanju izvora prihoda, koja će biti pružena tokom implementacije RAP-a. Faza implementacije RAP-a: • Preuzimanje izveštaja o toku procesa eksproprijacije od pravnog sektora IŽS i njihovo uključivanje u redovne izveštaje o životnoj sredini i socijalnim pitanjima na Projektu. • Na osnovu pregleda ovih podataka i povratnih informacija dobijenih od pravnog sektora, identifikacija pojedinaca/domaćinstava/preduzeća kojima je potrebna pomoć za preseljenje i/ili obnavljanje izvora prihoda, a među njima i onih koji su ugroženi. • Sastanci sa pojedincima/domaćinstvima identifikovanim kako je gore navedeno i izrada individualnih planova za pomoć u skladu sa specifičnim potrebama pogođenih osoba (mogu biti primenljivi i planovi grupne pomoći), koji će biti pregledani i usaglašeni sa pravnim sektorom.



	• Saradnja sa relevantnim predstavnicima opština i pružaocima usluga za koje je utvrđeno da su u mogućnosti da pruže relevantnu pomoć • Praćenje sprovođenja pružanja usluga za identifikovane pojedince, domaćinstva i/ili grupe i prilagođavanje planova pomoći po potrebi. • Obezbeđivanje ažuriranih informacija pravnom sektoru IŽS o gore navedenim temama i učešće u upravljanju pritužbama u vezi sa ovim specifičnim slučajevima. U saradnji sa pravim sektorom, uključivanje relevantnih informacija o gore navedenim temama u izveštaje o životnoj sredini i socijalnim pitanjima na Projektu.
RAP konsultanti	Faza razvoja RAP-a: • Nacrt plana za razvoj RAP-a, koji treba da odobri Pravni sektor IŽS, koji bi uključivao informacije o tome koje korake treba preduzeti, sa kim i predloženi vremenski okvir. • Zajednički sastanci sa relevantnim opštinama (IŽS i konsultanti), kako bi se predstavio proces izrade RAP-a, organizacija i sprovođenje popisa i socio-ekonomske ankete, rezultati popisa i uloge i odgovornosti za sprovođenje RAP-a (kakva je podrška potrebna od strane opština i relevantnih lokalnih pružalaca usluga). • Priprema i sprovođenje popisa lica koja nemaju prepoznatljivo zakonsko pravo na zemljištu koje koriste ili imovini koju zauzimaju i socio-ekonomska anketa. Datum popisa će biti datum preseka za ustanovljavanje prava za ovu kategoriju pogođenih osoba/entiteta. • Sastanci sa drugim pružaocima usluga (npr. onim koji postoje na državnom nivou) i svim drugim identifikovanim zainteresovanim stranama relevantnim za proces pribavljanja zemljišta. Identifikacija svih drugih potencijalnih pružalaca usluga iz civilnog sektora i uspostavljanje saradnje sa njima, ako je moguće. • Sastanci sa pogođenim osobama, uz pomoć lokalnih zajednica i opština. Prvi sastanak, na početku procesa za najavu izrade RAP-a, pružanje informacija o načinu na koji se žalbe u vezi sa otkupom zemljišta mogu podneti i kako će biti rešene, kao i da se najavi popis/socio-ekonomska anketa i datum preseka za ustanovljavanje prava. Drugi sastanak, za predstavljanje nacrtu RAP-a i pružanje informacija o tome kako se komentari ili pitanja mogu dostaviti.
Opštine pružaoci usluga	• Sastanci sa predstavnicima IŽS na kojima će biti razgovora o mogućim merama pomoći pogođenim osobama (pojedincima/domaćinstvima ili grupama),



	pružanje informacija o tome kako se pomoć može realizovati i kako bi se ostvarili kontakti sa relevantnim institucijama/oddeljenjima koja mogu da pruže pomoć • Sprovođenje mera pomoći pogođenim osobama koje su u njihovoj nadležnosti i davanje povratnih informacija predstavnicima IŽS o postignutom napretku. Ovo uključuje i obavezu obezbeđivanja socijalnog stanovanja, u skladu sa važećim zakonskim rešenjima.
Spoljni konsultanti i/ili TA	• Eksterne revizije RAP-a i revizija završetka RAP-a, pogledajte odeljak 12 ovog RPF-a.

10 IZRADA RAP-a

10.1 Popis i socio-ekonomska anketa

Kada se završi Idejni projekat za deonicu 3, biće pripremljen Elaborat o eksproprijaciji u kome će biti navedeni podaci o svim pogođenim parcelama i objektima, upisanim u katastar, zajedno sa ograničenim podacima o njihovim vlasnicima (imena svih vlasnika i njihov udeo u vlasništvu). Elaborat o eksproprijaciji sadrži i katastarske mape na kojima su prikazane zahvaćene zemljišne parcele i površine predložene za eksproprijaciju. Ove mape će biti upoređene sa satelitskim snimcima kako bi se utvrdilo koji drugi objekti postoje u projektnom području, jer nisu svi vidljivi na katastarskim kartama zato što su nelegalni. Posete terenu na projektnim lokacijama takođe mogu biti potrebne da bi se potvrdile ove informacije i utvrdilo da li objekti postoje na terenu, kao i njihova trenutna upotreba. Saradnja sa lokalnim vlastima i zajednicama takođe će biti neophodna kako bi se najavila izrada RAP-a, kao i sprovođenje popisa i socio-ekonomske ankete. Ova saradnja je takođe neophodna da bi se definisala najbolja moguća strategija za sprovođenje ankete i drugih terenskih aktivnosti, a posebno da bi se došlo do pogođenih lica, jer njihovi kontakt podaci nisu dostupni u katastru.

Cilj popisa i socio-ekonomske ankete biće da se obuhvati 100% domaćinstava koja će biti fizički raseljena i preduzeća koja će morati da se presele, kao i određeni procenat vlasnika pogođenog zemljišta, na osnovu odgovarajuće definisanog uzorka. U zavisnosti od analize trase Projekta i identifikovanih uticaja, možda će postojati potreba za proširenjem ankete kako bi se obuhvatili drugi identifikovani gubici. Mogu se koristiti i drugi metodi prikupljanja podataka, kao što su fokus grupe, za detaljnije istraživanje važnih pitanja.



Rezultati popisa i socio-ekonomske ankete biće analizirani i korišćeni za definisanje vrste nadoknade i mera pomoći koje su potrebne za rešavanje fizičkog i ekonomskog raseljavanja, koje je rezultat pribavljanja zemljišta za ovaj Projekat.

10.2 Izbegavanje raseljavanja

Analizom dostupnih katastarskih i drugih mapa, i na osnovu istraživanja na terenu, biće ispitane i evidentirane mogućnosti za izbegavanje bilo kakvog pogođenog zemljišta i objekata. Ove mogućnosti će biti predstavljene projektantskim timovima radi razmatranja i prilagođavanja linije eksproprijacije, ako i gde je to moguće.

10.3 Saradnja sa vlastima i pogođenim osobama

Kontinuirana saradnja sa predstavnicima lokalnih vlasti biće izuzetno važna, kako bi oni bili informisani i o rezultatima popisa i ankete i kako bi se razgovaralo o načinima na koje mogu da podrže pogođene pojedince, domaćinstva i preduzeća na lokalnom nivou, kako bi ublažili uticaj raseljavanja. Kao što je objašnjeno u ranijim odeljcima, lokalne samouprave imaju važnu ulogu u obezbeđivanju socijalnog stanovanja i svih vrsta programa pomoći, koji će morati da se koriste za rešavanje fizičkog i ekonomskog raseljavanja. Njihova uloga u pružanju pomoći ugroženim pojedincima je izuzetno važna jer oni takođe imaju neophodne resurse da pruže takvu podršku.

Kada bude pripremljen nacrt RAP-a, biće organizovani sastanci sa pogođenim osobama, kako bi im se predstavio dokument i odgovorilo na sva pitanja i nedoumice. Kontakt podaci za žalbe u vezi sa eksproprijacijom i implementacijom RAP-a takođe će biti dostupni.

10.4 Pripremne aktivnosti

Tokom pripreme ovog RPF-a, identifikovana su određena pitanja koja mogu poslužiti kao smernice za rano, strateško planiranje otkupa zemljišta, i to:

a) **Nadoknada za pogođeno zemljište u vidu zamenskog zemljišta.** Imajući u vidu očekivani obim raseljavanja, i to ne samo za deonicu 3, već i za ostale deonice pruge Beograd–Niš, treba istražiti mogućnosti za obezbeđivanje zamenskog zemljišta kao oblik nadoknade. Ovo bi bilo posebno korisno u zajednicama u kojima će možda biti potrebno preseliti grupe domaćinstava koja bi radije ostala da žive u istom ili obližnjem naselju. Zemljište koje se ranije nalazilo u pružnom pojasu možda neće biti potrebno u budućnosti, pošto se železnička trasa menja, i moglo bi da bude pogodna zamenska lokacija za izgradnju novih stambenih objekata. Kao što je ranije pomenuto, IŽS nije vlasnik zemljišta koje je stečeno eksproprijacijom i nije u mogućnosti da ponudi ovo ili bilo koje drugo zemljište pogođenim licima. Zemljište je u vlasništvu Republike Srbije, a ključna institucija koja



upravlja njegovim korišćenjem je Direkcija za imovinu Republike Srbije. IŽS bi, uz podršku MGSI-a, mogao da inicira kontakt sa ovom institucijom kako bi utvrdio da li su takva rešenja moguća.

b) **zamenski železnički ili socijalni stanovi.** Kao i u prethodnom pitanju, obim očekivanog izmještanja zbog pruge Beograd–Niš i broj železničkih stanova koji će morati da budu obezbeđeni, kao i potencijalna potreba za nekim socijalnim stanovima, zahtevaju početak planiranja najranije moguće.

10.5 Planiranje izrade RAP-a

Idejni projekat i Elaborat o eksproprijaciji za deonicu 3 očekuju se u trećem kvartalu 2025. godine.

Kada ovi dokumenti postanu dostupni, potreban je period od 12 meseci za izradu i odobrenje RAP-a za deonicu 3 od strane svih uključenih strana.

Tabela 8 Planiranje izrade RAP-a

Aktivnost	Odgovorna strana	2025		2026	
		Q3	Q4	Q1	Q2
Pregled i analiza Elaborata o eksproprijaciji	RAP konsultanti	x			
Terenski rad, saradnja sa lokalnim vlastima i zajednicama	IŽS i RAP konsultant	x			
Priprema popisa i socio-ekonomske ankete	RAP konsultanti		x		
Sprovođenje popisa i ankete, analiza rezultata	RAP konsultanti		x		
Terenski rad, saradnja sa lokalnim vlastima i pružaocima usluga, definisanje mera za ublažavanje	IŽS i RAP konsultant		x	x	
Nacrt RAP-a	RAP konsultanti			x	x
Saradnja sa pogođenim osobama – predstavljanje načrta RAP-a i dobijanje povratnih informacija	IŽS i RAP konsultant				x
Završetak i prihvatanje RAP-a	RAP konsultant, sve uključene strane				x



11 OBAVLJIVANJE RPF I ŽALBENI MEHANIZAM

11.1 Objavljivanje RPF

Za detalje o obelodanjivanju paketa ESIA dokumentacije, uključujući RPF, i planiranim konsultacijama tokom perioda objave, pogledati Aneks SEP-a za deonicu 3.

Ovaj RPF za deonicu 3 je javno objavljen počev od jula 2025. godine, u periodu od 120 dana tokom kojeg svi zainteresovani akteri mogu da dostave komentare ili pitanja.

RPF za deonicu 3 je dostupan u elektronskom obliku na sledeći način:

- na internet stranici IŽS
- na internet stranici MGSI
- na internet stranicama četiri opštine kroz koje prolazi Deonica 3 - Paraćin, Čićevac, Aleksinac i Niš.

Štampane kopije dokumenta su takođe dostupne u sve 4 opštine za pregled i komentare. Sastanci sa zainteresovanim stranama će takođe biti organizovani tokom perioda objave.

Komentare ili pitanja mogu poslati svi zainteresovani pojedinci ili organizacije, koristeći sledeće podatke:

- e-pošta: infobgnis@srbrail.rs
- Telefon: 011/3618-050
- Adresa: Infrastruktura železnice Srbije, Nemanjina 6, 11,000 Beograd, za Tim za implementaciju projekta

Na sve primljene komentare i pitanja biće odgovoreno na kraju perioda javnog uvida, u vidu registra koji će biti objavljen na isti način kao što je prethodno opisano za objavljivanje RPF-a za deonicu 3.

11.2 Žalbeni mehanizam

IŽS je u procesu uspostavljanja sistema upravljanja žalbama na nivou Projekta, uz pomoć TA konsultanata koje je obezbedila EU Delegacija. Očekuje se da će ovaj sistem uključiti predstavnike IŽS koji rade na terenu, kao i Jedinicu za implementaciju projekta na centralnom nivou (eng. PIU). Sistem upravljanja pritužbama će biti uspostavljen pre izrade RAP-a i detaljne informacije za



podnošenje pritužbi kako na sam Projekat, tako i na planiranje i implementaciju eksproprijacije i raseljavanja, biće dostupne javnosti.

Opšti principi koji će se poštovati u rešavanju pritužbi su sledeći:

- Žalbe i zahtevi za informacijama mogu se podneti poštom ili e-poštom, koristeći objavljene kontakt podatke. Primer žalbenog formulara dat je kao Anex 2.
- Pomoć pri podnošenju žalbe može se dobiti kontaktiranjem lokalnog predstavnika IŽS, čiji će kontakt podaci biti dostupni lokalnim zajednicama
- Sve žalbe biće upisane u registar žalbi (Anex 2). Lica koja su podnela žalbu biće obaveštena o prijemu i evidentiranju žalbe u roku od 7 dana, a na žalbu će biti odgovoreno u roku od 30 dana. Za složene žalbe je ponekad potrebno više vremena, u kom slučaju će IŽS obavestiti podnosioca žalbe (unutar tih 30 dana) o očekivanom vremenskom roku za odgovor.
- Žalbe će obraditi odgovorna odeljenja IŽS i odgovor kompanije, zajedno sa planom sledećih koraka, ako postoji potreba za tim, biće dostavljen licu koje je podnelo žalbu
- U zavisnosti od predmeta žalbe, IŽS može da koordinira sa predstavnicima relevantne opštine ili druge uključene strane u pronalaženju prihvatljivog rešenja.
- Lokalni predstavnici IŽS će pomoći u dostavljanju odgovora osobi koja je podnela žalbu i odgovoriti na sva njegova/njena pitanja
- Kada izgradnja počne, žalbe u vezi sa građevinskim aktivnostima rešavaće direktno izvođač(i) radova, uz nadzor IŽS.
- Podnošenje žalbe IŽS-u ne zamenjuje pravne lekove koji su dostupni svim pogođenim licima u skladu sa zakonima i propisima Republike Srbije, niti podnošenje žalbi može sprečiti pogođene osobe da koriste ta pravna sredstva.

12 PRAĆENJE, PROCENA I IZVEŠTAVANJE

Kada se završi RAP i otpočne pribavljanje zemljišta, IŽS će aktivno pratiti sprovođenje RAP-a, sve dok se svi uticaji raseljavanja ne ublaže.

U IŽS će biti uspostavljen interni sistem praćenja, koji se sastoji od:

- Redovnog praćenja ulaganja i rezultata kako bi se utvrdilo da li se oni ostvaruju po planu i kako je definisano u RAP-u;
- Periodičnog merenja indikatora ishoda u odnosu na polazne osnove dobijene kroz socio-ekonomsku anketu, radi provere da li se postižu rezultati u skladu sa RAP-om.

Radi praćenja, SRI će voditi popisni registar (Anex 3) u koji će se beležiti sve pogođene zemljišne parcele i povezane informacije o tome ko ih poseduje, ko ih koristi, za šta se koriste, koja se druga imovina nalazi na njima a biće pod uticajem Projekta (npr. objekti), status eksproprijacije, datum isplate nadoknade, sve podnete žalbe, svaka dodatna pomoć koja je pružena, identifikovana



ugroženost vlasnika (ili korisnika) i mere koje su primenjene da bi se pomoglo ugroženim pojedincima i/ili domaćinstvima.

Zbog očekivanog obima raseljavanja, nezavisni socijalni stručnjaci ili stručnjaci za raseljavanje će možda biti angažovani da sprovedu periodični nadzor i praćenje sprovođenja RAP-a, i/ili konačni izveštaj o ispunjenosti RAP-a. Potreba za takvim praćenjem i izveštavanjem i detalji o obimu i finansiranju biće potvrđeni tokom izrade RAP-a i predstavljeni u samom RAP-u.

Lista indikatora koji će se koristiti za praćenje predstavljena je u Tabela 9 . Ova lista može biti izmenjena i dopunjena na osnovu rezultata socio-ekonomske ankete i predstavljena u RAP-u.

Kvartalni RAP izveštaji biće pripremani koristeći navedene indikatore i dostavljani EBRD-u i EIB-u. Konačni izveštaj o ispunjenosti RAP-a biće pripremljen od strane IŽS ili nezavisnih stručnjaka, kako je navedeno gore, i/ili TA, i dostavljen EBRD-u i EIB-u kada se pribavljanje zemljišta u potpunosti sprovede i svi uticaji budu uspešno ublaženi.

Tabela 9 Indikatori za praćenje

Indikator	Izvor informacija	Učestalost merenja tokom procesa pribavljanja zemljišta
<i>Ulazni indikatori</i>		
Ukupno potrošena sredstva za kompenzaciju, po kategorijama rashoda	finansijska dokumentacija IŽS i podaci dobijeni od lokalnih pružalaca usluga.	Kvartalno
Broj grupnih konsultativnih sastanaka i ishodi konsultativnih aktivnosti	Sastanci u minutima izveštaja o konsultacijama	Dva puta godišnje
Broj održanih pojedinačnih rasprava za eksproprijaciju	Rešenja o eksproprijaciji	Kvartalno
Broj obuhvaćenih osoba, domaćinstava i poslovnih aktivnosti, po kategorijama (vlasnici ili korisnici, formalni ili neformalni) i vrstama uticaja (fizičko raseljavanje, gubitak zemljišta, gubitak poslovnih objekata, gubitak prihoda, gubitak nestambenih objekata)	IŽS popisni registar i registar žalbi Izveštaji veštaka	Kvartalno
Broj i vrsta pogođene imovine (zemljišta, stambenih objekata, nestambenih objekata,	IŽS popisni registar	Kvartalno



Indikator	Izvor informacija	Učestalost merenja tokom procesa pribavljanja zemljišta
poslovnih aktivnosti, parcela sa voćnjacima i sl.)	Izveštaji veštaka	
Podaci o tome koje dodatno zemljište, izvan zemljišta koje se pribavlja u skladu sa idejnim projektom, je potrebno za Projekat i kako i kada će biti pribavljeno	Revidiran projekat i elaborat o eksproprijaciji	Po potrebi
Izlazni indikatori		
Procenat donetih rešenja o eksproprijaciji (od ukupnog broja predmeta eksproprijacije)	IŽS popisni registar	Kvartalno
Procenat rešenja o eksproprijaciji u kojima učestvuju privremeni zastupnici (bez prisustva vlasnika)	IŽS popisni registar	Kvartalno
Procenat postignutih sporazuma o nadoknadi	IŽS popisni registar	Kvartalno
Procenat izvršenih plaćanja nadoknade	IŽS popisni registar	Kvartalno
Procenat slučajeva u kojima su se pogođene osobe obratile sudu tražeći veću nadoknadu	IŽS popisni registar	Kvartalno
Procenat slučajeva gde su pogođena lica zatražila otkup preostalog dela parcele	IŽS popisni registar	Kvartalno
Indikatori ishoda		
Broj slučajeva u kojima je izbegnuta eksproprijacija i/ili raseljavanje, zajedno sa opisom	Revidiran projekat i elaborat o eksproprijaciji	Po potrebi
Broj i vrsta pritužbi, kao i način na koji su one rešene ili u procesu rešavanja	Registar žalbi.	Kvartalno
Broj slučajeva u kojima je zemljište koristio neko drugi a ne vlasnik – formalni ili neformalni korisnik – uz opis ovih slučajeva (ko su korisnici, pod kojim okolnostima su koristili zemljište, koja vrsta imovine pripada pogođenom korisniku, da li je postojala	Rasprave za eksproprijaciju IŽS popisni registar	Kvartalno



Indikator	Izvor informacija	Učestalost merenja tokom procesa pribavljanja zemljišta
potreba za nadoknadom i ako jeste, kako je izvršena).		
Broj slučajeva u kojima će pribavljanje zemljišta ozbiljno uticati na izvore prihoda uz opis kako je uticalo na prihode, koje mere su preduzete i kakvi su ishodi	Rasprave za eksproprijaciju IŽS popisni registar	Kvartalno
Broj slučajeva koji uključuju ugrožena lica i opis tih slučajeva (vrsta ugroženosti i način na koji se pristupilo njenom rešavanju i rezultati pružene pomoći)	Rasprave za eksproprijaciju IŽS popisni registar	Kvartalno
Kako su pogođeni pojedinci utrošili nadoknadu?	Putem anketa sa obuhvaćenim pojedincima	Dva puta godišnje
Da li je dobijeni iznos bio u skladu sa punom zamenkom vrednošću?	Proveravaće se istraživanjem – da bi se osiguralo da nije došlo do pada životnog standarda, smanjenih prihoda ili gubitka izvora prihoda	Dva puta godišnje
Fizičko raseljavanje – pratiće se zadovoljstvo novih korisnika kućama, pristupom infrastrukturi i uslugama, u odnosu na stanje pre Projekta, kao i ulaganja u novi nameštaj.	Pojedinačni sastanci sa osobama i domaćinstvima IŽS popisni registar	Dva puta godišnje nakon raseljavanja, i nakon toga jednom godišnje dok svi uticaji vremenom ne budu rešeni.
Ekonomsko raseljavanje – biće proveravano da li su poslovne aktivnosti ponovo uspostavljene na novim lokacijama, nivo prihoda u odnosu na stanje pre Projekta, broj zaposlenih u odnosu na stanje pre Projekta. Da li su zaposleni nastavili da rade za ista preduzeća na novim lokacijama i da li su im se primanja promenila i kako, itd.	Pojedinačni sastanci sa vlasnicima poslovnih aktivnosti Pojedinačni sastanci sa zaposlenima koji su pogođeni	Dva puta godišnje nakon premeštanja poslovne aktivnosti, i nakon toga jednom godišnje dok svi uticaji ne budu rešeni.



Indikator	Izvor informacija	Učestalost merenja tokom procesa pribavljanja zemljišta
Da li je bilo potrebe za sprovođenjem mera za ponovno uspostavljanje izvora prihoda i koje su to mere.		

13 TROŠKOVI PRESELJENJA

Sve troškove eksproprijacije za deonicu 3 Projekta, a posebno troškove naknade za obuhvaćeno zemljište i imovinu, što su daleko najznačajniji troškovi, IŽS će obezbediti iz budžeta Republike Srbije. IŽS će takođe pokriti troškove vezane za preseljenje domaćinstava koja borave u železničkim stanovima, kao i operativne troškove eksproprijacije, kao što je angažovanje ovlašćenih veštaka.

Troškovi koji se odnose na obezbeđivanje socijalnog stanovanja, kao i obezbeđivanje preseljenja, obnavljanja izvora prihoda i/ili pomoći ugroženima su u nadležnosti lokalnih samouprava i lokalnih pružalaca usluga, kao što su Centri za socijalni rad. Detalji o resursima potrebnim za sprovođenje svih potrebnih mera biće predmet razgovora sa relevantnim lokalnim samoupravama tokom izrade RAP-a.



ANEKSI

Aneks 1 Okvirni sadržaj RAP-a

NASLOVI POGLAVLJA	SADRŽAJ
Uvod	Svrha, obim i sadržaj plana. Opis kako je plan pripremljen i ko ga je odobrio.
Opis Projekta	Opšti opis projekta i opis komponenti projekta i aktivnosti koje će zahtevati pribavljanje zemljišta i prouzrokovati fizičko/ekonomsko raseljavanje.
Uticaji Projekta	Očekivani uticaji/gubici prouzrokovani projektom, povezani sa komponentama/fazama projekta koji su obuhvaćeni planom. Objašnjenje svih aktivnosti i alternativa koje se razmatraju da bi se izbeglo ili umanjilo raseljavanje.
Zakonski okvir	Sve dodatne relevantne informacije koje nisu već uključene u odeljak o pravnom okviru RPF-a, na primer, neke posebne zakonske odredbe relevantne za identifikovane uticaje i način na koji će se oni rešavati.
Pogođene osobe i imovina	Rezultati socio-ekonomske ankete i bilo koji drugi korišćeni alati, npr. fokus grupe, koje pokrivaju na primer: • Osobe/domaćinstva koji će biti fizički raseljeni i osnov po kome koriste imovinu • Osobe/domaćinstva/preduzeća koji će biti ekonomski raseljeni i osnov po kome koriste imovinu • Standardne karakteristike raseljenih lica/domaćinstava, preduzeća i osnovne informacije • Informacije o ugroženim grupama • Socijalna povezanost stanovništva i sistemi socijalne podrške i kako će na njih uticati projekat • Opis zahvaćene imovine, uključujući prirodne resurse, javnu infrastrukturu i usluge
Ključni principi kompenzacije i pomoći	Ključni principi kompenzacije, preseljenja i obnove izvora prihoda koje je klijent obavezan da sprovede
Ispunjavanje uslova	Opis i rezultati popisa Opis datuma preseka za ispunjavanje uslova Podobnost kategorija raseljenih lica za nadoknadu i drugu pomoć pri raseljavanju
Matrica prava	Matrica prava koja obrađuje kategorije gubitaka i prava koja se odnose na komponente/faze projekta u pitanju
Kompenzacija i pomoć	Opis metodologije za procenu gubitaka radi utvrđivanja njihovih zamen-skih troškova Opis mera naknade i pomoći Opis procesa za izvršenje kompenzacije i pomoći.
Organizacioni aspekti	Procedure za ispunjavanje prava i uloge i odgovornosti svih uključenih agencija/organizacija (klijenti, vlasti, različiti pružaoci usluga), uključujući aranžmane za koordinaciju



NASLOVI POGLAVLJA	SADRŽAJ
Vremenski okvir	Vremenski okvir implementacije koji pokriva sve aktivnosti od pripreme plana, preko implementacije, uključujući praćenje i evaluaciju
Objavljivanje informacija i konsultacije	Opis aktivnosti saradnje preduzetih tokom izrade plana, njegove finalizacije i odobrenja. Rezime iznetih stavova i načina na koji su ovi stavovi uzeti u obzir u pripremi plana Opis planirane saradnje sa zainteresovanim stranama tokom implementacije
Žalbeni mehanizam	Opis žalbenog mehanizma sa kontakt podacima odgovornih za žalbe za predmetnu komponentu/fazu projekta
Praćenje i izveštavanje	Opis plana internog i eksternog praćenja i evaluacije Indikatori praćenja za merenje ulaganja, rezultata i ishoda sprovedenih aktivnosti preseljenja/obnove izvora prihoda Izveštavanje o realizaciji plana
Troškovi implementacije	Tabele koje prikazuju očekivane troškove za sve aktivnosti raseljavanja i izvore finansiranja



Aneks 2 Formular za žalbe

Referentni broj (popunjava odgovorna osoba u IŽS):	
Ime i prezime Napomena: možete ostati anonimni ukoliko to želite, ili zahtevati da se vaš identitet ne deli sa trećim licima bez vaše saglasnosti. U slučaju anonimne pritužbe, odgovor će biti objavljen na internet prezentaciji Projekta: https://infrazs.rs	☐ Želim da podnesem pritužbu anonimno ☐ Zahtevam da se moj identitet ne objavljuje bez moje saglasnosti
Informacije za kontakt i željeni način komunikacije Molimo vas da naznačite kako želite da vas kontaktiramo (poštom, telefonom, e-poštom).	☐ Poštom: Molimo vas naznačite poštansku adresu: ☐ Telefonom: Molimo vas naznačite broj telefona: ☐ E-poštom: Molimo vas naznačite adresu e-pošte:
Željeni jezik komunikacije	☐ srpski. ☐ Drugi, molimo vas da naznačite jezik:
Opis incidenta ili pritužbe: Šta se dogodilo? Gde se dogodilo? Kome se dogodilo? Čime je problem rezultirao? Uzrok i trajanje problema?	
Datum incidenta / pritužbe	
	☐ Jednokratni incident/pritužba (datum _____) ☐ Dogodilo se više puta (koliko puta? _____) ☐ Trajno (problem koji se trenutno dešava i traje)
Kako biste želeli da se problem reši?	



Republika Srbija
Ministarstvo za evropske
integracije

Ovaj projekat je finansiran
od strane
Evropske unije



Potpis: _____ Datum: _____

Molimo vas da ovaj obrazac dostavite na:

E-pošta: infobgnis@srbrail.rs

Poštanska adresa: Infrastruktura železnice Srbije, Nemanjina 6, za Tim za implementaciju Projekta

Telefon br: 011/3618-050 011/3618-050



Republika Srbija
Ministarstvo za evropske
integracije

Ovaj projekat je finansiran
od strane
Evropske unije



Aneks 3 žalbi

Registar

Br oj	Datum kada je pritužba primljena	Ime osobe koja je podnela pritužbu	Osnov zainteresovanosti za projekat (stanovnik, vlasnik pogođen projektom, NVO i sl.)	Kontakt osobe koja je podnela pritužbu	Kratak opis problema / pritužbe	Kompanija nadležna za obradu pritužbe (IŽS / Izvođač)	Ime i funkcija osobe zadužene za obradu pritužbe i kontakt	Planirane aktivnosti kako bi se obradila pritužba	Preduzete aktivnosti kako bi se obradila pritužba	Rezultat aktivnosti preduzetih kako bi se obradila pritužba	Odgovor osobi koja je podnela pritužbu (način obaveštava nja i datum)	Napom ene
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												



Aneks 4
registar

Popisni

Redni br. iz elabora ta	Broj osnovne katastarsk e parcele	Veličina osnovn e parcele (u m2)	Rešenje o deobi KP iz RGZ	Broj katastarsk e parcele	Vrsta zemljišta kako je kompenzovano (građevinsko, poljoprivredno)	Ime (imena) vlasnika	Određen privremeni zastupnik i razlog za to	Kontakti vlasnika	Da li zemljište koristi neko drugi osim vlasnika? Ime i kontakt korisnika	Površina koja se pribavlja (u m2)	Objekti na zemljištu (stambeni, pomoćni, poslovni)	Zasadi na zemljištu (usevi, voće, povrće, drveće)

Podnet predlog za eksprijaciju	LN broj	Zahtev za upis zabeležbe u Katastru	Broj predmeta	Podnet zahtev za otkup preostalog dela	Doneto rešenje o eksprijaciji	Žalba na rešenje (razlog)	Rešenje o eksprijaciji pravnosnažno	Provedena promena u katastru	Zahtev za procenu poreskoj	Podneta ponuda o nadoknadi	Cena RSD/m2

Ukupan iznos nadoknade u RSD	Sporazum	Sud (datum / iznos)	Prosleđen o na plaćanje	Isplata izvršena dana:	Zahtev za uvođenje u posed	Uvođenje u posed Rešenje Ministarstva finansija	Podneta žalba preko mekanizma za žalbe iz APR (br. iz registra)	Ugroženost (ukoliko da, ukratko opisati vrstu ugroženosti)	Spisak pomoći koja je pružena (dodatak za preseljenje, dodatna nadoknada i za šta, pružena pomoć i vrsta pomoći)	Napomene